O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Қонун – ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ–ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 2000 йил 12 декабр, сешанба | № 50(202) | Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Президенти Ислом КАРИМОВ XXI асрнинг биринчи йилини мамлакатимизда Оналар ва болалар йили деб эълон қилди.

Хоразм томонларда

ЮРТ ТОТУВЛИГИ МАҲАЛЛАДАН БОШЛАНАДИ

Жаҳд қилиб ишлаганга иш ҳамиша бисёр. Шу жумладан “Меҳр-шафқат ва саломатлик” жамғармаси фаолларига ҳам. Ташкилот фаолиятининг қонунларимиз, Президент Фармонлари ва ҳукумат қарорларига дахлдор жиҳатлари анчагина. Жамғарма гарчи нодавлат ташкилот ҳисобланса-да, давлат ва жамият аҳамиятига молик муҳим юмушлар билан шуғулланади.

- Воҳада аҳолининг мададга муҳтож қатламлари ва экологик номутаносибликлардан азият чекаётганларни ижтимоий муҳофазалаш фаолиятимиз мезонини ташкил этса, ана шу масалаларга доир қонунлар, фармонлар, қарорлар тарғиботи ва ташвиқотини уюштириш, аҳоли ўртасида жонли мулоқотлар ўтказиш ва шу йўл билан кўзланган режалар рўёбини таъминлаш зиммамиздаги энг муҳим вазифалардан бирига айланди, - деди биз билан суҳбатда мазкур жамғарманинг Хоразм вилоят бўлими раҳбари Ленинза опа Асқарова.

Чиндан ҳам шундай. Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш ва тиббий ёрдамни ташкил этишга қарата чиқарилган ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларнинг мазмун ва моҳиятини омма онгига етказиш жамғарма фаолиятида асосий ўринни эгалаяпти. Маҳаллий ҳокимият маҳкамалари билан ҳамкорликда ўтказилаётган тадбирларда ижтимоий муҳофазага дахлдор ташкилотларнинг раҳбарлари билан бир қаторда маҳалла фаоллари, турли нодавлат ва жамоат ташкилотлари, маданий оқартув муассасалари, ҳуқуқ муҳофазаси маҳкамалари вакиллари, қалам аҳллари ҳам иштирок этишаяпти. Урганч шаҳридаги 11, 14 ва 15 маҳаллаларда ўтказилган жонли мунозараларда аҳоли хонадонларидаги маданий-маърифий тадбирларни ихчам, камчиқим ва мазмунли уюштириш чоралари, фуқаролар тинчлиги ва осойишталигини намунали йўлга қўйиш борасидаги ишлар, оналар ва болалар саломатлигини таъминлаш муаммолари хусусида батафсил сўз юритилди.

- Қай маҳаллага бормайлик ҳар куни тўй-тантаналарнинг устидан чиқамиз, - дейди ўз мулоҳазаларини баён этаркан Урганч шаҳри прокурорининг катта ёрдамчиси, адлия маслаҳатчиси Бахтиёр Жуманиёзов, - айрим даҳа ва кўчалар, хусусан, шаҳримизнинг 5 ва 19-маҳаллаларида ўтаётган тўй-томошаларни кўриб, кўзинг қувонади, баҳри-дилинг очилади. Ичимликларсиз, “қистир-қистир”ларсиз, қулоқни қоматга келтирувчи шовқинларсиз, раққосаларнинг хурмача қилиқларисиз ўтаётган оилавий тантаналарга айнан шу маҳаллаларда дуч келаяпмиз. Президентимизнинг тўйлар ва бошқа оилавий маросимларни намунали ўтказишга қарата 1998 йили қабул қилган Фармони талабларига ана шу маҳаллаларда изчил амал қилинаяпти. Мазкур Фармондан келиб чиқувчи вазифаларни бажаришга ўша кезлари ҳамма бел боғлаб киришган эди. Афсуслар бўлсинки, барча ҳам сўзида ва ишида собит турмади. Натижада кўпгина тўйларда ноғора тағин эскичасига чалина бошланди. Баъзи “санъаткор”ларнинг куракда турмас қилиқларидан, беҳуда исрофгарчиликлар ва дабдабабозликлардан одамлар ҳақли суратда норози бўлишаяпти.

Прокуратура ходими тўпланганларнинг дилидагини сўйлади. Нотиқлар шу аснода гиёҳвандлик, ўғрилик, талончилик, фирибгарлик сингари иллатлар ҳамда ёшлар ўртасида ишсизликнинг ортишига чек қўйиш каби долзарб муаммоларга ҳам мурожаат қилишди. Тиббий соғломлаштириш, айниқса, болалар ва оналар саломатлиги масалалари ҳақида гап кетганда, шифокорлар қадимий шарқ, шу жумладан, турк замини табобати анъаналари, шунингдек, замонавий тиб илми ютуқларига дадил суянишнинг аҳамиятини алоҳида таъкидлашди. Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишга қарата Президент Ислом Каримов раҳнамолигида яратилган миллий дастурнинг аҳамияти беқиёс эканлиги мамнуният билан тилга олинди.

Аҳоли билан қонун ва қонунчилигимиз муаммолари, турмуш маданияти масалаларига бағишланган юзма-юз мулоқотлар шаҳар маҳаллаларида ҳар ҳафта сайин ўтказиб борилаяпти. “Инсон ва қонун” ҳамда “Ҳаёт ва қонун” нашрларининг минтақавий мухбирлик пункти бу хайру савоб тадбирларнинг мунтазам қатнашчиси ва мунозараларнинг фаол иштирокчисига айлангани, ўртага ташлаган таклиф ва мулоҳазалари қизғин муҳокамага сабаб бўлаётгани албатта, эътиборга молик. Буни юзма-юз мулоқотлар ўтказилган маҳаллаларда газета ва журнал ўқувчилари сони бирданига ва сезиларли ортгани ҳам яққол тасдиқлаяпти.

Илҳом МАТЁҚУБОВ,
Хоразм вилоят адлия бошқармаси масъул ходими

Адлия вазирлигида

ҚУТЛУҒ САНАГА БАҒИШЛАНДИ

Мамлакатимиздаги турли идоралар, корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасаларда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг саккиз йиллиги муносабати билан тантанали йиғилишлар, анжуманлар ва бошқа тадбирлар ўтказилди.

5 декабр куни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ҳам Конституциямиз қабул қилинганлигининг саккиз йиллигига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

Адлия вазири Абдусамат Полвон-зода йиғилишни очар экан, йиғилганларни қутлуғ айём билан муборакбод этиб, Бош Қомусимизнинг аҳамияти хусусида атрофлича тўхталди. У Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ўзининг туб моҳияти, фалсафаси, илгари сурган ғоялари жиҳатидан тарихан мутлақо янги ҳужжат эканлигини, унинг асос-асосида инсон энг улуғ қадриятдир, деган ғоя мужассамлигини, бунинг тасдиғи олдин тасаввур этишимиз ҳам қийин бўлган тараққиёт йўлида, ислоҳотлар йўлида, янгиланиш йўлида эришилган ютуқларимизда, кундалик ҳаётимизда ўз аксини топаётганлигини таъкидлади.

Маълумки, мустақиллигимизнинг дастлабки йиллариданоқ халқимиз маънавиятини шакллантирадиган, ўзлигини англатадиган миллий истиқлол мафкураси яратишга бел боғланди. Бу жараёнда миллий қадриятларимизнинг ажралмас қисми, таъбир жоиз бўлса, ўзаги бўлмиш диний қадриятларга, урф-одат ва анъаналаримизга эътибор кучайди. Бинобарин, Конституциямизда бошқа қатор ҳуқуқлар билан бирга виждон эркинлиги ҳақидаги қоидалар ҳам белгилаб берилган ва кафолатланган. Шунингдек, Конституциянинг 53-моддасида, жумладан, “Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этади. Давлат ...тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди”, деб таъкидланган. Мамлакатимизда бу борада кўплаб қонун ҳужжатлари қабул қилинди, айнан Адлия вазирлигига тадбиркорлик фаолиятини, тадбиркорлар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида қўшимча ваколатлар берилди. А. Полвон-зода Асосий Қонунимизнинг бу жиҳатларига ҳамда Адлия органлари томонидан тадбиркорлик фаолиятининг ҳимоясига оид амалга оширилаётган ишлар хусусида батафсил тўхталди.

Бугун Конституциямиз шарофати сифатида ҳаётимизда эришилган энг катта ютуғимиз, янгиланишнинг энг ёрқин намунаси бу — жамиятимизнинг мафкурасида, кенг омма дунёқарашида, юртимизда яшаётган барча инсонларнинг онгу шуурида, ҳуқуқий онги ва тафаккурида содир бўлаётган ижобий силжишлар, ўзгаришлардир. Йиғилишда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раиси Убайдулла Мингбоев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист Ҳалима Муҳитдиновалар Конституциямизнинг ана шундай фазилатлари ҳақида гапирдилар.

Шундан сўнг Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг тўққиз йиллиги муносабати билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, Давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмита, Мудофаа ва Фавқулодда вазиятлар вазирликлари ходимларидан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида”ги Фармонига мувофиқ турли мукофотларга сазовор бўлган, республика Адлия тизимида меҳнат қилаётган ходимларни тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Қашқадарё вилоятининг судьяси Р. Вакилов, Сирдарё вилояти Адлия бошқармасининг бошлиғи Т. Дадабоев, Адлия вазирлиги Қонунчилик бошқармасининг бўлим бошлиғи М. Мирсамадовларга “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист” унвонининг гувоҳномаси ҳамда кўкрак нишони, Тошкент юридик коллежи директорининг ўринбосари Ҳ. Муҳитдиновага “Меҳнат шуҳрати”, Навоий вилояти Учқудуқ шаҳар судининг раиси С. Матчановага “Дўстлик” орденлари, Адлия вазирлиги Кадрлар бошқармасининг бошлиғи А. Ахмедов ва Тошкент шаҳар адвокатлар ҳайъати раёсати раисининг ўринбосари Г. Ишанхановаларга “Шуҳрат” медали топширилди. Мукофотланганлар ўзларининг камтарона меҳнатларини шундай юксак мукофотларга лойиқ кўрган Президентимиз ва ҳукуматимизга самимий миннатдорчиликларини изҳор этдилар.

Рўзибой САИДОВ,
“Инсон ва қонун” мухбири

***

Суратларда: йиғилишдан лавҳалар.

Н.АЛМУРОДОВ олган суратлар

Хат босилмаса ҳам...

ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ ЧОРА КЎРДИ

“Ҳаёт ва қонун” юридик журнали, “Инсон ва қонун” ҳуқуқий газетаси Бирлашган таҳририятига

Наманган вилоят ҳокимлиги Сизга мурожаат қилган Наманган шаҳрилик Ортиқбой Акбаровнинг уй-жой масаласини кўриб чиқиб, қуйидагиларни маълум қилади:

Ортиқбой Акбаров Бозор кўчасидаги 3 хонали хонадонда турмуш ўртоғи билан истиқомат қилади. Ўғли Акбаров Одил эса 5 нафар оила аъзолари билан Дўстлик мавзесида 1 хонали хонадонда яшаб келиб, 1994 йилда хонадон олиш мақсадида “Яхши ният” ширкатига мурожаат қилган. Ширкатга аъзолик бадали 12000 (ўн икки минг) сўмни ташкил қилиб, бу маблағни унинг иш жойи — Наманган таксопарк корхонаси орқали ўтказиб берилган. “Яхши ният” ширкатига банк томонидан кейинчалик имтиёзли кредитлар берилмаганлиги сабабли хонадонлар қурилиши тўхтатилиб, ширкат аъзоларига бадаллари қайтариб берила бошлаган. Жумладан, Одил Акбаровга ҳам аъзолик бадали учун тўлаган маблағини Наманган таксопарк корхонасига қайтариб ўтказиб берилиши тушунтирилганда, у ушбу маблағни нақд пул ҳисобида ўзига берилишини сўраган. Бироқ тартибга кўра бу мумкин эмаслиги уқтирилганда Одил Акбаров Наманган шаҳар ҳокимлигидан якка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкаси ажратиб берилишини сўраган ва унга Наманган шаҳар аҳлига ажратилаётган “Самарқанд” жамоа хўжалигидан ер участкаси ажратиб бериш таклифи берилганда ҳам рад этган.

Ҳозирги кунда маҳаллий бюджет ҳисобидан уй-жой қуриш учун молиявий манбаалар тақчиллиги ва шаҳар ҳудудида давлат тасарруфида бўлган хонадонларнинг асосий қисми хусусийлаштирилиб, давлат тасарруфидан чиқарилганлиги, шунингдек, шаҳар бош режасига асосан уйлари бузилишга тушган фуқаролар учун хонадонлар ажратишда ҳам бир қатор муаммолар мавжудлигидан келиб чиқиб, фуқаро Одил Акбаровга навбатдан ташқари хонадон ажратиш имкони йўқлиги тушунтирилди.

Айни пайтда Одил Акбаровга уй қуриш учун қулай — “Ёшлик” мавзесидан ер участкаси ажратиб берилди. Наманган таксопаркидан ўтказилган 12000 (ўн икки минг) сўм маблағ ушбу ҳужжатларни расмийлаштиришга ўтказилиши тўғрисида унинг розилик хати олинди. Хат муаллифлари вилоят ҳокимлиги ҳамда бошқа алоқадор ташкилотларга ўз миннатдорчиликлари билдирилган хат топширдилар.

Тушунтириш ва миннатдорчилик хатларини илова қилаяпмиз.

Тўлқин ЖАББОРОВ,
Наманган вилояти ҳокими

БОҒБОН БЎЛСАНГ, НИҲОЛИНГ АСРА!

Вояга етмаган ўсмирни навниҳолга меңзайдилар. Унинг тарбиясига эътибор сусайса, келажаги изтироблар исканжасида қолади. Ёшларимизнинг бугунги ва эртанги ҳаёти учун биз катталар ҳамиша масъул бўлишимиз керак. Балоғат ёши остонасида айрим ёшларимизда қалтис қадам қўйишга мойиллик сезилади. Шундай пайтда ота-оналар, маҳалла-кўй, мактаб, кенг жамоатчилик бир лаҳза ҳам лоқайд бўлишга ҳаққи йўқ.

2-бет

«ИНСОН ВА ҚОНУН» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

Газетада эълон қилингач...

РАИСЛАР ЗИММАСИГА ЮКЛАТИЛДИ

Муҳтарам муҳаррир!

“Инсон ва қонун” газетасининг 2000 йил 24 октябр сонида чоп этилган “Бозорларда нарх қочса, харидордан инсоф кетади” сарлавҳали мақола вилоятдаги шаҳар, туман “Бозор” очиқ турдаги акционерлик жамиятлари бошқарув раислари, бош ҳисобчилари ҳамда тайёрлов савдо корхоналари бошлиқлари иштирокида 2000 йил 2 октябрда ўтказилган йиғилишда атрофлича муҳокама қилинди.

Ҳақиқатдан ҳам Термиз шаҳридаги “Марказий бозор” очиқ турдаги акционерлик жамиятида ҳамда бозор тасарруфида фаолият кўрсатаётган тайёрлов савдо корхонасининг иш фаолиятида хато-камчиликлар борлиги уларни бошқа шаҳар ва туман бозорларида ҳам учраётганлиги тан олинди.

Термиз шаҳар “Марказий бозор” очиқ турдаги акционерлик жамияти бошқаруви раиси Х.Дадабоев ўз аризасига биноан бажариб турган лавозимидан бўшатилди.

Йиғилишда мақолада кўрсатилган хато-камчиликларни бартараф қилиш борасида кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ҳамда амалда бажариш барча шаҳар ва туман “Бозор”очиқ турдаги акционерлик жамиятлари бошқаруви раислари зиммасига юклатилди ва бу ишлар доимий назоратга олинди.

С. Х. ЖУМАЕВ,
Сурхондарё вилояти “Бозор” очиқ турдаги АЖ фаолиятини мувофиқлаштириш бирлашмаси бошқаруви раиси

Қитиқ патга тегиб кетгани рост бўлсин

ТЎҒРИ ЁЗИБСИЗУ, АММО... КЕЧИРИМ СЎРАНГ!

Табиатни муҳофаза қилиш Қашқадарё вилоят қўмитаси “Инсон ва қонун” газетасининг 2000 йил 21 ноябрдаги 47(199) сонидаги “Тадбиркорга тўғаноқ” мақоласидаги “табиатни муҳофаза қилиш Қашқадарё вилояти бўлимига 1999 йил 4-чорагида 69 та банкни текширишга рухсат берилган” деган қисми ўрганиб чиқилганда, баҳо нотўғри берилгани аниқланди. Қачонки мақола тайёрлаш давомида бу масала ўрганилмаган ва шошма-шошарлик билан чиқарилган.

Қўмитамиз текширишларни мувофиқлаштириш масалалари бўйича меъёрий ва йўриқнома ҳужжатлари ва ўзига юклатилган ваколатга биноан Қашқадарё вилоят ҳокими, Ўзбекситон Республикаси назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Қашқадарё вилоят Кенгаши раиси номига 1999 йил 20 сентябрдаги 43-сонли буюртмасига (?) вилоятдаги банк муассасалари Ўзбекистон Республикаси "Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонун талабларига зид равишда қурилаётган, қайта қурилаётган, кенгайтирилаётган, техник жиҳозланаётган объектларни молиялаштиргани ва кредит маблағлари ажратилаётгани аниқланган. Ушбуга асосланиб, банк муассасаларида Ўзбекистон Республикасининг "Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида"-ги Қонунининг 4, 24, 25-моддалари бўйича режадан ташқари текширилиш (?) сўралган.

Кенгаш раиси бу буюртмани ўрганиб чиқиб, 1999 йил 10 октябрдаги келишувига мувофиқ текширишга рухсат этилган. Бу рухсатнома Ўзбекистон Республикасининг "Хўжалик субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"-ги Қонуннинг 12-моддасига асосланган деб ҳисоблаймиз.

Текширишларда ҳақиқатан ҳам банк муассасаларининг кўпчилигида юқорида қайд қилинган Қонун талаблари бузилаётгани аниқланди ва улар тартибга чақирилди.

Булардан кўриниб турибдики, газета мақолани шу қисмини тайёрлашда ўз вазифаларига совуққонлик билан қараган, натижада Табиатни муҳофаза қилиш вилоят қўмитаси ва кенгашни қонун билан ҳимояланадиган ваколати таҳқирланган ва маънавий зарар етказган.

Шунинг учун газета муҳарриридан Табиатни муҳофаза қилиш вилоят қўмитасидан ва кенгашдан газета орқали кечирим сўрашни сўраймиз.

Темир ХИДИРОВ,
Қашқадарё вилояти Табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси

ТАҲРИРИЯТДАН: Муҳтарам Темир Пўлатович! Эътиборингиз ва мақоламизга муносабат билдирганингиз учун миннатдормиз. Буни оддий тилда таъсирчанлик, “қитиқ патга тегиш” дейишади. Энг ёмони, матбуотда чоп этилган материалларга бефарқ бўлишдир. Сиз жиддий ёндашибсиз. Раҳмат. Аммо... таҳқирланганлик ва маънавий зарар кўриш, таҳририят Сиздан кечирим сўраши ҳақидаги талабингиз бизни ҳайратда қолдирди. Сиз юзаки текшириш, ўрганмаслик хусусида ёзибсиз. Ваҳоланки, биз тақдим этган мақола Адлия вазирлигининг 9 нафар ваколатли вакиллари томонидан фактларни жойида чуқур ўрганиш хулосаси асосида ёзилган. Унда сизга тегиб кетган сўзлар қандай бўлса шундай битилган, яъни “назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгаш ҳудудий комиссияси сабабларни ўрганмасдан Сизга 69 та банкда текширувга рухсат берган” дейилган. Ёки бирор жойда Сизни асоссиз, қонунсиз иш тутди, деган жойини топдингизми? Бекорга ўзингизни “жабрдийда” ҳисоблабсиз. Келинг, эҳтирос билан эмас, мулоҳаза билан иш тутайлик.

Сурхондарё вилоят прокуратурасида

САБОҚ БЎЛМОҒИ ЛОЗИМ

Қадимий Жайхун бўйи воҳасида кейинги пайтларда қишлоқ хўжалигининг баъзи асосий соҳалари "оқсаб" қолганлиги сир эмас. Серқуёш вилоятда ғаллачилик, пахтачилик тармоқлари режалари бажарилмасдан қолаётганлиги барчани ташвишга солаётганлиги ҳам бор гап. Воҳанинг бир пайтлари улкан "оқ олтин" хирмони яратишдек довруқларига дарз кетди. Хўш, нега шундай? Келинг, пахтачилик соҳасидаги айрим рақамларга эътибор берайлик. Рақамлар эса жуда ўжар бўлади...

21 октябр куни Республика Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил пахта ҳосилини йиғиштириб олишни туғаллаш ва 2001 йил ҳосили агротехника тадбирларни ўз вақтида ўтказишга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлари тўғрисидаги 331-сонли қарори асосида прокуратура органлари ўтказган текшириш натижалари баъзи жиддий нуқсонларни очиб ташлади. Улардан бири...

Бу йил воҳада сув танқис бўлди. Аммо Амударёга бақамти жойлашган Жарқўрғон туманида сув камчил эди, десак ҳақиқатга бироз тўғри келмайди. Агар йўлингиз туман бўйлаб ўтса, йўл четидаги хўжаликларнинг экин майдонлари баҳорни эслатувчидек кўм-кўклигининг гувоҳи бўласиз. Туманда сув танқислиги эмас, балки раҳбарлар талабчанлиги сусайтирилган десак, холисона баҳо бўлади. Масалан, Раҳматулло Валиев бошчилик қилаётган "Эски Қўрғон" фермер хўжалигида етиштирилган ҳосилни йиғиштириб олишда сафарбар этилиши лозим бўлган кўрак териш ва чувиш агрегатларининг носозлиги ишнинг "белига тепди". Фермер хўжалигидаги Н.Шомуродов бошлиқ звено далаларидаги 4 гектар пахта майдони кузнинг ўрталари ҳосили тўла йиғиб олинмасдан "карчовка" қилиб юборилган.

Бу ерда ширкат хўжалиги бошқарув раиси Б.Бекниёзов ўз мансабини суиистеъмол қилиб, берилган ваколатларни четлаб ўтиб, жамоа хўжалигига қарашли "Қўштепа" участкасидан пахта экиладиган далаларни 17 нафар фуқарога 10 сотихдан жами 1,90 гектар ер майдонини ўзбошимчалик билан бўлиб бериб, давлат ва жамоа манфаатларига кўп миқдорда моддий зарар етказган. Раисга нисбатан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 205-моддаси 1-қисми ҳамда 206-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилиб, тергов якунига кўра жиноят иши айблов хулосаси билан туман судига юборилди.

Жорий йилда туманда 400 гектар майдонга ерёнғоқ экиш режалаштирилган бўлса-да, бундай "сердаромад" соҳани ривожлантириш бир неча бор ортиғи билан бажарилган. Хўш, туманда ҳоким борми? Бор. Аммо талабчанлик йўқ. Вилоят прокурори 2000 йилда пахта ҳосилини ўз вақтида тўлиқ йиғиштириб олишни таъминламагани ва юқоридаги таъкидланган қарор талабларининг бажарилмаганлиги учун Жарқўрғон туман ҳокими вазифасини вақтинча бажарувчи Норбой Шомуродовга нисбатан интизомий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатишга қарор қилди.

Ангор туманида ўтказилган текширувда жорий йилдаги пахта ҳосилини неснобуд қилмасдан йиғиштириб олишда масъул раҳбарларнинг сусткашлиги ўзига ишониб топширилган ваколатлардан тўғри фойдаланмаслик иллатлари аниқланди. Хўжаликларда баҳорги чигит экиш мавсуми сабабсиз июн ойига қадар чўзилиб кетган. 25 сентябргача дефоляция қилиниши лозим бўлган 1100 гектар майдоннинг атиги 610 гектаридаги ғўза барглари кимёвий усулда тўктирилган, холос. Ўз вақтида техник воситалар мавсумга шай этиб қўйилмаган. Мавжуд 9 та кўрак териш агрегатининг 4 таси, 10 та курак чувиш машиналарининг 5 таси носоз бўлиб, 2000 йил пахта ҳосилини йиғиштириб олишда салбий оқибатларни келтириб чиқарган. Бу ишларни ўз вақтида бажарилишини таъминламаганлиги ва назоратсизлиги учун туман ҳокими Шоди Беккелдиевга нисбатан интизомий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатилди ва Сурхондарё вилоят ҳокимлигига ҳавола этилди.

Шўрчи тумани ҳам пахтачиликда воҳада салмоқли ўринни эгаллайди. Аммо прокуратуранинг текширувида бу туманда ҳам пахта ҳосилини йиғиштириб олишда ўзибўларчилик кайфиятлари мавжудлиги аниқланган. Туманда мавжуд 11 та курак териш агрегатларининг 2 таси, 18 та курак чувиш машиналарнинг 4 таси носоз аҳволда сақланаётганлиги аён бўлган. 7 та курак териш ва 11 та курак чувиш агрегатлари мавсумнинг энг қизғин палласида носоз ҳолда "қантариб" қўйилган. Прокуратура бу агрегатларнинг ўз вақтида таъмирланишига эътиборсизлиги учун туман ҳокими Жовли Холмуродовга нисбатан интизомий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатиб, вилоят ҳокими эътиборига юборди.

Шеробод туманида пахтачилик, ғаллачиликдаги белгиланган режалар бажарилмай келаётган эди. Тумандаги мавжуд 19 та курак териш агрегатларининг 9 таси, 23 та курак чувиш машиналарнинг 18 таси 1 октябрга қадар носоз бўлган. Туман ҳокими А.Лапасов талабчанликни бўшаштирган ва ўз хизмат бурчига лоқайдлик билан ёндашганлиги аниқланди. Вилоят прокуратураси бу ҳокимга нисбатан ҳам интизомий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатди.

Музробот туманида ҳам пахтачилик йил сайин оқсаб бораётганлиги қайд этилган сабаблардан бири ҳокимликдаги талабчанлик сусайтириб юборилганлиги экан. Ҳатто ҳукумат қарори эълон қилингандан сўнг ҳам бу ерда 10 та курак териш агрегатларининг 9 таси, 26 та курак чувиш машинасининг 10 таси носозлигича қолаверган. Мавжуд 18 та курак чувиш агрегатларининг биронтаси ҳам ишга шай этиб қўйилмаган. Прокуратура туман ҳокими Рамазон Худойбердиевдан ҳам интизомий жавобгарликка тортилиши масаласини кундаланг қўйишга мажбур бўлди.

Хуллас, ҳосилнинг чўғи кузда билинди. Бу йилги йўл қўйилган жиддий камчиликлар барчага сабоқ бўлмоғи лозим. Йил давомидаги меҳнатлар самарасини сарҳисоб қилиб, йўл қўйилган нуқсонларни атрофлича ўрганиб чиқишга фурсат бор, зеро, келгусида улар такрорланмаса деймиз.

Шуҳрат САОДАТОВ,
Сурхондарё вилоят прокуратураси умумий назорат бўлими бошлиғи, адлия маслаҳатчиси,
Собир ЁДИКОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Талаба минбари

УЮШГАН ГУРУҲ ЖИНОЯТИ ВА ЖАВОБГАРЛИК

Бир гуруҳ шахслар томонидан содир қилинган жиноят бир киши томонидан содир қилинган жиноятга нисбатан хавфли бўлади. Чунки гуруҳда жиноятларнинг кучи ва имкониятлари бирлашади. Жиноят кодексининг 65 та моддасида гуруҳ бўлиб жиноят содир қилганлик учун жавобгарлик кўзда тутилган.

Маълумки, гуруҳ бўлиб содир қилинадиган жиноятларнинг, уюшганлик даражасига қараб, ижтимоий хавфлилиги ҳам ҳар хил бўлади. Бундай жиноятнинг нисбатан камроқ хавфли шакли иштирокчиликнинг олдиндан тил бириктирмасдан содир қилинадиган жиноят бўлиб, бунда тил бириктириш жиноий фаолиятни амалга ошириш жараёнида юз беради. Аммо айрим ҳолларда содир қилинадиган жиноятнинг ўзига хос хусусиятларига кўра, махсус қисм моддаларида олдиндан тил бириктиришнинг бор-йўқлигидан қатъий назар, гуруҳ бўлиб жиноят содир қилиш оғирлаштирувчи ҳолат сифатида кўрсатилган. Бунга қасддан одам ўлдириш (97-модда 2-қисмининг "п" банди), қасддан баданга оғир шикаст етказиш (104-модда 2-қисмининг "к" банди), номусга тегиш (118-модда 1-қисмининг "в" банди), безорилик (277-модда 2-қисмининг "б" банди), бошлиқ буйруғини бажармаслик ёки бажаришдан бош тортиш (279-модда 2-қисми "а" банди), бошлиққа қаршилик кўрсатиш ёки уни хизмат вазифасини бузишга мажбур қилиш (281-модда 2-қисмининг "а" банди ва ҳоказолар)ни мисол қилиб келтириш мумкин.

Жиноий гуруҳнинг юқори даражадаги ижтимоий хавфлилиги унинг ташкилотчиси ёки раҳбарининг жиноятда иштирок этувчи шахслар иродасини бирлаштиришида кўринади. Гуруҳ таркибида бўлган шахс (шу жумладан, жиноий гуруҳда) ўз эрки-иродасигагина эмас, балки гуруҳдаги бошқа аъзолари иродасига бўйсунади, уюшманинг муайян даражада барқарорлигига, гуруҳ аъзоларининг бир мақсад йўлида ҳаракат қилишаётганига қараб андоза олади. Оқибатда уюшган гуруҳнинг имкониятлари кенгаяди, анча мураккаб ва оғир жиноятларни содир қилишга, жиноят изларини яшириш, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятига қарши ҳаракатлар қилишга мойил бўлади.

Олдиндан тил бириктириб ёки уюшган гуруҳ томонидан амалга оширилган жиноятларда қуйидаги муаммо юзага келади. Агар жиноий жавобгарликка тортиладиган шахс билан бирга жиноий жавобгарликка тортилиши мумкин бўлмаган шахслар жиноят содир қилишда биргаликда қатнашишса, буни гуруҳ томонидан содир қилинган жиноят, деб ҳисоблаш мумкинми? Агар шахс жиноятнинг субъекти белгиларига эга бўлмаса ва қилмиши учун жиноий жавобгар ҳисобланмаса, у билан биргаликда жиноят содир қилинган жиноятни гуруҳ деб ҳисоблаш мумкин эмас. Буни Тошкент вилоят судида кўрилган 1959 йили Кодекснинг 119-моддаси билан ҳукм қилинган А.Н.Зотовнинг иши мисолида кўриш мумкин. Суд ҳукмига кўра, А.Зотов 14 ёшга тўлмаган И.С.Оглобин ва З.Т.Раҳматуллаев билан тил бириктириб, дўкон ойнасини синдириб, товарларни ўғирлайдилар. Ҳимоячининг кассация тариқасида берилган шикояти билан бу иш ўша пайтда Олий Суднинг жиноят ишлари судлов ҳайъатида кўрилиб, талон-тарож қилинган мулкнинг миқдори ҳам эътиборга олиниб, Зотовнинг иши 114-модданинг 3-қисми билан қайта квалификация қилинган ва унга нисбатан тайинланган жазо енгиллаштирилган. Бу ўринда шу нарса аниқки, Оглобин ва Раҳматуллаевлар 14 ёшга тўлмаганликлари туфайли улар тил бириктиришнинг иштирокчилари бўла олмайдилар.

Гуруҳнинг уюшганлик даражаси, барқарорлиги унинг ижтимоий хавфлилик хусусияти ва даражасига таъсир қилади. Шу боис, Жиноят Кодекси 56-моддаси "м" банди билан жиноят содир этган гуруҳлар қуйидаги поғоналарга бўлиб кўрсатилган: а) олдиндан тил бириктирган шахслар гуруҳи; б) уюшган гуруҳ; в) жиноий уюшмалардан иборат гуруҳ. Жиноят содир қилган гуруҳнинг ана шулардан бирига киритилиши, жиноят қандай шароитда қилинганидан қатъий назар, жазонинг кучайтирилган даражаси ҳар хил бўлади. Шунга кўра, суд гуруҳларнинг қайси поғонага мансублигини ҳукмда аниқ кўрсатмоғи керак. Шунингдек, суд жазо тайинлашда, албатта, ҳукмда гуруҳ бўлиб жиноят содир этишнинг қайси шаклда амалга оширилгани ва жиноятни содир қилишда гуруҳ аъзосининг қай даражада иштирок этганини кўрсатиши керак.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Олий Суди пленумининг 1996 йил 16 июлдаги "Жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида"ги 16-сонли қарорида кўрсатилганидек, судлар жазо тайинлашда ЖКнинг 56-моддасида кўрсатилган ва доираси тугал бўлган жазони оғирлаштирувчи ҳолатларни эътибордан четда қолдиришга ҳақли эмас. Суд бундай ҳолатлардан жиноий ҳаракатларни жазони оғирлаштирувчи ҳолат деб топмаган тақдирда, ҳукмда бунга батафсил асослар келтириши лозим. Жиноятни квалификация қилиш учун асос бўладиган белгилар жазони оғирлаштирадиган ҳолат, деб топилиши мумкин эмас.

Аброр ҚОДИРОВ,
Тошкент Давлат юридик институти магистратура талабаси

Ўзбекистон Республикасининг "Нодавлат, нотижорат ташкилотлари тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинганига бир ярим йил бўлди. Самарқанд вилоятида ушбу қонун асосида фаолият кўрсатаётган ўзини-ўзи бошқариш ташкилотларининг ютуқ ва нуқсонлари хусусида вилоят адлия бошқармаси бош маслаҳатчиси Баҳодир ХЎЖАНИЁЗОВ бизга қуйидагиларни гапириб берди.

- Ҳозирда бошқармамизда давлат рўйхатидан ўтказилган жамоат бирлашмалари — нодавлат, нотижорат ташкилотлар сони 168 тани ташкил этади. Бундан ташқари, халқаро, республика миқёсида фаолият кўрсатаётган жамоат бирлашмаларининг вилоятдаги бўлимлари 234 та.

Қонун ва ижро

МАЖБУРИЯТГА АМАЛ ҚИЛАЙЛИК

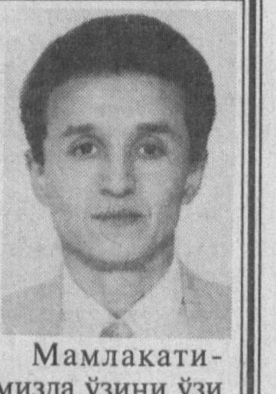

Мамлакатимизда ўзини ўзи бошқариш ташкилотларига эътибор кучаймоқда. Негаки улар жамиятимизнинг барча соҳаларида фаол қатнашиб, ижтимоий ҳаётда эришилаётган муваффақиятларга муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Вилоятимизда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти вакиллари ҳамкорлигида нодавлат ташкилотлар билан учрашувлари ташкил этилди. Бошқармамиз нодавлат, жамоат бирлашмаларининг вакиллари билан семинар машғулотлар ўтказиб турибди.

Нодавлат, жамоат ташкилотлари фаолиятида айрим нуқсонлар ҳам кўзга ташланади. Баъзи бир бундай ташкилотлар халқаро ташкилотлардан грантлар олишнинг пайида бўлишади. Тўғри, халқаро фондлар томонидан ўтказилаётган танловларда қатнашиш ва ғолиб бўлиш осон эмас. Аммо шундай ҳолатлар учрамоқдаки, нодавлат, жамоат ташкилоти адлия органларидан тегишли тартибда давлат рўйхатидан ўтгач, гранд олиш учун талабнома ёзади. Ўзларининг Низомида кўрсатилган мақсадларни гранд олгандан кейингина бажарамиз, деган хаёлга боришади. Айримлари эса ўз мажбуриятларини вақтида бажаришмайди. Ваҳоланки, Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 12 мартда қабул қилинган 132-сонли қарорида "Белгиланган тартибда адлия органларида рўйхатдан ўтган жамоат бирлашмаларининг раҳбар органлари йилнинг ҳар чорагида қабул қилинган қарорлар (нусхаларини) ва режалаштирилаётган чора-тадбирлар тўғрисидаги маълумотларни рўйхатдан ўтказган органга тақдим этиб туришга мажбурдирлар. Кўрсатилган маълумотлар тақдим этилмаган ҳолларда рўйхатга олувчи орган ёзма огоҳлантириш хати берилгандан сўнг тегишли жамоат бирлашмасини тугатиш тўғрисида тақдимнома киритиш ҳуқуқига эгадир", дейилган. Ана шу мажбуриятга қатъий амал қилишни унутмаслик лозим.

ҲАМИД ЭГАМ
ёзиб олди

БОҒБОН БЎЛСАНГ, НИҲОЛИНГ АСРА!

(Боши 1-бетда)

- Яқинда бир жиноят ишини кўриб чиқдик, - дейди биз билан суҳбатда Шаҳрисабз туман судининг судьяси Турдимурод Умрзоқов, - вояга етмаган Қаюм Болтаев шу йил тўққизинчи синфни битирган. Ҳозир ҳеч қаерда ўқимайди ва ишламайди. У ўзини эрта "пишган" чоғлаб 1986 йил 21 март куни туғилган Хуррамова Зарина билан танишиб, "Сенга уйланаман" деб унинг розилиги билан вояга етмаганини билса-да, Шаҳрисабз шаҳар Бобоариқ кўчаси 8-уйда яшовчи акаси Болтаев Машкулнинг уйида ноқонуний биргаликда яшаб келади. Қаранги, ҳали оила қуришга тайёр бўлмаган, бирор касб-корнинг этагидан тутмаган икки ёш ўзларича қовушиб, "асал ой"ларини бошлаб юборишгану уларнинг бўлғуси ҳаётлари учун масъул катталар гўё ҳеч нарсани сезмабди. Энг қизиғи, бундай турмушга икки ёш ҳам, уларнинг ота-оналари ҳам рози. Сабаби битта: ёш уйланиш ва ёш эрга тегиш лўлиларнинг ота-боболаридан қолган одат эмиш.

Яна бир мисол: Даврон Каримов ва Фурқат Ибрагимов Шаҳрисабз туманидаги У.Ибрагимов номли жамоа хўжалигининг Қутчи қишлоғида яшайди. Шу қишлоқдаги У.Тошаров номли ўрта мактабнинг 8-синфида ўқишади. Улар иккаласи бир куни кўчада турган "Тико" машинасининг ичида ёш бола ўтирганини кўриб машинага минишади ва бири болани гапга солиб туради. Иккинчиси эса қимматбаҳо "Пилипис" маркали уяли телефон аппаратини ўғирлайди. Кейин Шаҳрисабз шаҳрига келиб, бир дўконда телефон аппаратини нотаниш кишига 2000 сўмга сотиб, пулига сомса олиб ейишади, спортлотто ўйнашади. Улар қайтиб келаётганларида ички ишлар ходимлари томонидан қўлга олинади.

Ўсмир ва қонун

Суд судланувчилар Даврон Каримов ва Фурқат Ибрагимовларни вояга етмаганлигини, айбига иқрор ва пушаймонлиги, келтирилган зарарни тўлиқ тўлаганлигини эътиборга олиб, ЎзРЖКнинг 72-моддасига мувофиқ жазо тайинлашни лозим топди.

Шу ерда бир савол туғилади. Бу ёшлар нега жиноятга қўл урди? Биринчи жиноятда эндигина 14 ёшдан ошган қизалоқнинг яна бир вояга етмаган йигит билан бирга яшаши мутлақо бизнинг қонунларимизга зид ҳол. Улар ўз қилмишларини лўлилар эрта турмуш қуришади, деб хаспўшладилар. Бизнинг мамлакатимизда қонунларга барча халқ, миллат ва элатлар бўйсуниши шарт. Ҳеч бир элнинг урф-одати ёки миллий хусусияти қонундан устун қўйилмайди.

Энг ачинарлиси, бу жиноятни ота-оналар томошабин бўлиб кузатишлари. Ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотмаган икки ёшни эртага ким боқади? Уларнинг на касб-кори, на бирор ҳунари бор. Тирикчилик деб эртага бирор жиноят қилмаслигига ким кафолат беради?

Иккинчи жиноят ҳам тасодиф эмас. Бола ўз-ўзидан ўғри бўлмайди. Қаердаки бола бўш қолса, ота-она назоратидан узоқлашса, ўша ерда жиноят содир бўлади. Демак, бу жиноят илдизларини оилавий муҳитдан, мактабдан қидириш лозим.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, бола бир ниҳол, уни қаёққа эгсак ўша ёққа қараб ўсаверади. Бизнинг вазифамиз ўша ниҳолни пок, ҳалол, тўғри ўсишини таъминлашдир.

Ғози РАҲМОН,
"Инсон ва қонун" мухбири

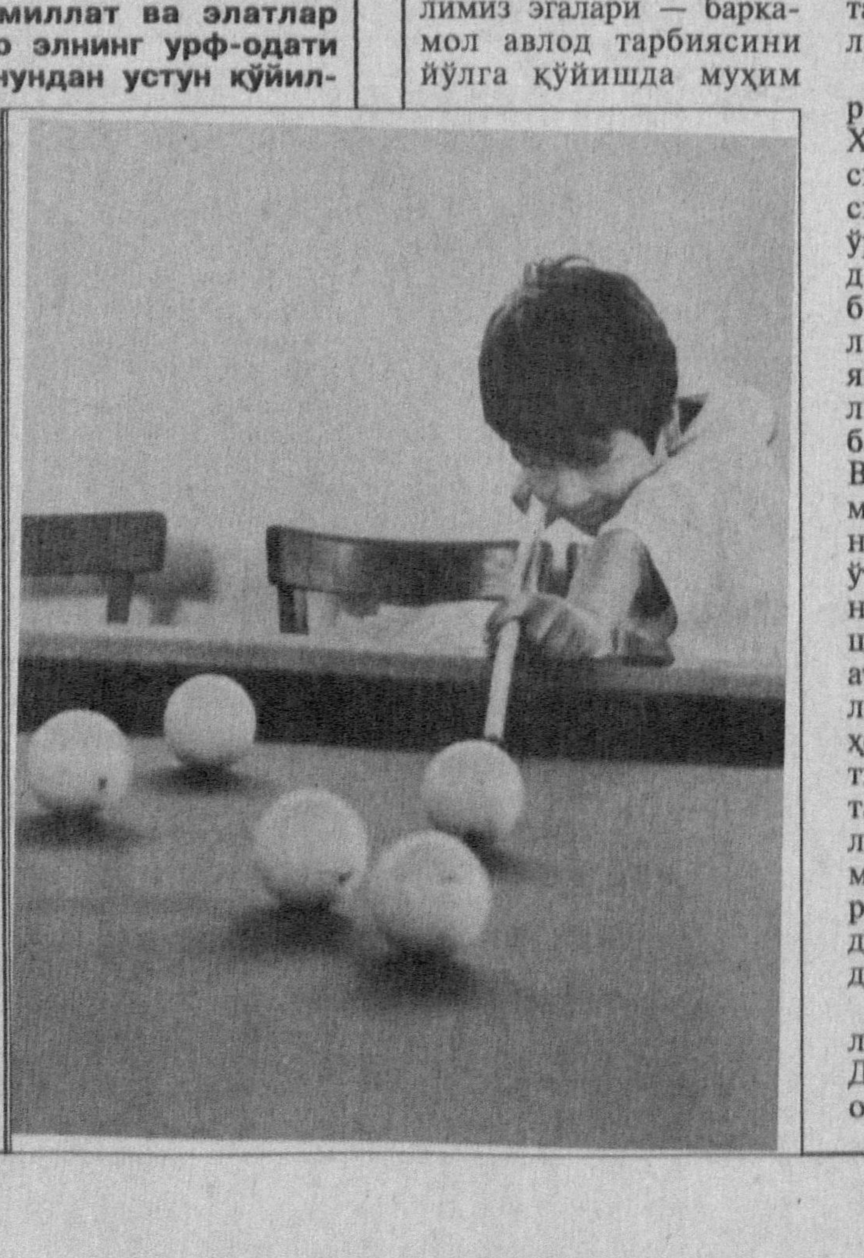

ҚАРОР ИЖРОСИ ДОИМИЙ НАЗОРАТДА

Маълумки, пайҳон туфайли мамлакатимиз далаларида ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилининг бир қисми нобуд бўлмоқда. Бу салбий ҳолатнинг олдини олиш мақсадида шу йилнинг 12 январ куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Экинларни пайҳон қилишга қарши кураш самарадорлигини ошириш тўғрисида"ги қарори қабул қилинди.

Мазкур қарорнинг бажарилиши юзасидан туманимиз ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари томонидан қатор ишлар амалга оширилмоқда. Пайҳон туфайли экинларнинг нобуд бўлишига йўл қўйган раҳбарлар ва фуқаролар тегишли қонунларга асосан жавобгарликка тортилмоқда. Келинг, гапимиз қуруқ бўлмаслиги учун мисолларга мурожаат қилайлик.

2000 йилни 2 январ куни туманнинг Наврўз ширкатлар уюшмасида жойлашган "Саломатлик" фермер хўжалигининг 4 гектарлик дон экилган майдонига фуқаро Раҳмат Алламуродов 200 бош қўйини боқиб, ўсиб турган буғдой экинларини нобуд қилган. У бу ҳаракати билан фермер хўжалигига 97800 сўмлик моддий зарар етказилганлиги аниқланиб, ҳолат юзасидан фуқаро Р.Алламуротовга нисбатан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 173-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилди. Кейин тергов ҳаракатлари ўтказилиб, жиноят иши мазмунан кўриб чиқишлик учун судга юборилди. Туман судининг 2000 йил 20 апрел кунги ҳукмига асосан Р.Алламуротов ЖКнинг 173-моддаси 1-қисми билан айбдор деб топилиб, бир йил давомида ойлик иш ҳақидан давлат фойдасига 20 фоиздан ундириш жазоси белгиланди.

Шунингдек, 2000 йил 23 октябр куни туманнинг Наврўз ширкатлар уюшмасида умумий назорат тартибида ўтказилган текширишда хўжаликнинг 19 гектар пахта майдонини аҳолининг қора моллари пайҳон қилганлиги аниқланди. Фуқаролар Шоимқулов Ҳакимбекнинг 3 бош, Маҳкамов Фарухнинг 4 бош қорамоллари хўжаликка жами бўлиб, 98 минг сўмлик зарар келтирган. Ушбу ҳолат бўйича ҳам фуқаролар Х.Шоимқулов ва Ф.Маҳкамовга нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖТКнинг 104-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарлик иши қўзғатилиб, келтирилган зарарни ундириш борасида туман судига даъво аризалари киритилди. Уларга тегишли 2 та қорамоллар фуқаролар йиғини орқали сўйдирилиб, мол гўштлари тумандаги болалар интернатига тарқатилди.

Худди шундай ҳуқуқбузарликлар туманнинг Н.Маҳмудов ширкатлар уюшмаси ва Ғаллакор қишлоқ хўжалик кооперативида ҳам аниқланиб, айбдор шахсларга нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖТКнинг 104-моддаси 1-қисми билан маъмурий жавобгарликка тортилдилар. Улардан келтирилган зарар ундириб олинди.

Хуллас, мазкур қарор ижросини таъминлаш юзасидан туманда мунтазам прокурорлик назорати ўрнатилган.

Зокир ЭРМОНҚУЛОВ,
Боёвут тумани прокурори ёрдамчиси

МУТАСАДДИЛАРГА МАСЪУЛЛИК ЗАРУР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Вояга етмаганлар ишлари комиссиялари фаолиятини такомиллаштириш ҳақида" 2000 йил 21 сентябрда қабул қилган қарори истиқболимиз эгалари — баркамол авлод тарбиясини йўлга қўйишда муҳим ҳуқуқий пойдевор ҳисобланади. Ҳозир мазкур қарор талабларини бажо келтириш бўйича маҳаллий ҳокимият идоралари, ҳуқуқ тартиботи, таълим ва тиббиёт муассасаларида жиддий ва кўламдор тадбирлар амалга оширилаяпти.

Вояга етмаганлар ишлари билан шуғулланувчи Хоразм вилоят комиссиясининг ана шу қарор асосидаги фаолияти вазиятни ўрганиш, баҳолаш ва галдаги ишлар, режаларни белгилаб олишдан бошланди. Комиссиянинг янги таркибдаги илк мажлиси айнан шу масалага бағишлангани бежиз эмас. Вилоят ҳокимлиги ижтимоий масалалар мажмуининг ташаббусига биноан ўтказилган ушбу мажлиснинг эътиборли жиҳати шуки, унда комиссия аъзоларидан ташқари вилоят, шаҳар ва туманлар ҳокимликлари, ҳуқуқ тартиботи идоралари, таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш тизими раҳбарлари, масъул ходимлари, фуқаролар йиғинлари мутасаддилари ҳам иштирок этдилар.

Вилоят прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Д.Исроилов комиссия фаолиятини амалдаги қонунлар ва бошқа ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар талабларига монанд уюштириш масалалари юзасидан маъруза қилди. Асосий эътибор комиссиянинг 2001 йилги режалари ва вазифаларига қаратилди. Маърузачи, шунингдек, йиғинни бошқарган мазкур комиссия раиси, вилоят ҳокимининг ўринбосари Б.Исмоилов ҳамда бошқа нотиқлар ёшлар тарбияси, маънавий ва жисмоний бардамлиги масаласи мамлакатимиз йўлбошчиси, ҳукуматнинг диққат марказига олинаётганидан мамнуният изҳор қилдилар. Бундайэътибор ва ғамхўрлик жойларда фаолият кўрсатаётган комиссиялар, уларнинг аъзолари, маҳаллий бошқарув ва ҳуқуқ муҳофазаси мутасаддилари, устоз-мураббийлар ва тиббиёт ходимларини ҳамиша огоҳликка, масъулликка ва масъулиятли ишларга чорлаб турмоғи зарурлигини таъкидладилар.

Вояга етмаганлар ишлари комиссиялари муқаддам бўлганидек расмиятчилик учун ёки номига ишламаслиги керак. Ғамхўрлик миқёсларини шундан ҳам билиш мумкинки, комиссияни энди маош олиб ишлайдиган масъул ходимлар ҳаракатга солади. Топширилган вазифа ва маош эса жиддий масъулиятни, интилиш ва изланишни талаб этади.

- Ўтган йилларда ёшлар тарбияси, уларнинг ахлоқи-одоби, маънавий қиёфаси, ҳатто жисмоний бардамлигига аксарият мутасаддилар иккинчи даражали иш сифатида қарадилар, - деди маърузачи Д.Исроилов, - оқибатда кўпгина таълим ва тиббиёт муассасаларида ёшлар камолига дахлдор ишлар дарз кетди, моддий таъминот меъёри бузилди, бунинг натижасида айрим ўсмирлар ҳатто жиноий кўчаларга кириб кетишди. Улар орасида гиёҳвандлар, ўғрилар, фирибгарлар ҳам учраётгани айниқса, ташвишлидир. Айрим тарбия ва тиббиёт муассасаларида устозлар томонидан ёшлар ҳақига хиёнат қилинаётгани эса бундан ҳам хунук ҳолдир.

Вилоят прокурори сўзининг тасдиғи учун кўпдан-кўп мисолларга мурожаат қилиб, мавжуд хато ва камчиликлар, қусурлар, қонунбузарликларга чек қўйиш лозимлигини айтди.

Мажлисда ёшлар ўртасидаги бекорчилик, ишсизлик ҳоллари ҳам муайян номаъқулчиликларга олиб келаётгани баён этилди. Оналар ва болалар саломатлиги жиддий ғамхўрлик ва мадад тадбирларини кутаётганлигига алоҳида эътибор қаратилди. Шундай бир вазиятда Урганч темир йўл шифохонаси қошидаги собиқ поликлиника биносида қисиниб-қимтиниб фаолият кўрсатган аёллар маслаҳатхонаси маҳаллий транспорт милицияси ишхонасига айлантирилгани, оналар сиҳатгоҳини ниҳоятда ноқулай ва бешароит маконга кўчирганлари кишини, айниқса, кўп ташвишга солади.

Хуллас, йиғинда тўпланиб қолган ишлар, режалар, муаммолар, камчилик ва нуқсонлар, хато ва қусурлар ечими учун бел боғлаб ишга киришиш юзасидан аниқ-равшан тўхтамга келинди. Ёшлар камоли барчанинг жонажон ишига айланиши зарурлиги қабул қилинган қарорда ўз аксини топди.

А.СОБИРОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Ё, тавба!

КЎЗА КУНИДА СИНДИ

Нафс йўлида одамлар не-не гуноҳ ишларга қўл уришмайди, дейсиз? Баъзи бировлар ўзлари мўлжаллаган кишиларни чув тушириш пайида ақл бовар қилмайдиган ишларга қўл урадилар. Айрим кишилар эса фирибгарлик йўли билан “пул ишлаб қолай” деб дарров “юқори мансабли” ҳам бўлиб қолишади. Мақоламиз “қаҳрамони” Ботир Маматов ҳам ана шундай хусусиятли кишилардан. У Наманган шаҳрида яшайди. Ички хизмат майори унвонига эга. Кейинги йилларда вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш институтида ҳарбий таълим ва жисмоний тарбия бўлими бошлиғи бўлиб ишлаб келган.

Бу кишини вилоятдаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларида тез-тез учратиш мумкин. Юмалоқ юзли, корачадан келган, ўрта бўй, оғзи тўла тилла тиш. Ботир айниқса, савдо ва умумий овқатланиш ходимларига яхши таниш бўлиб қолган. Қаҳрамонимиз илгари пайт пойлаб уларни чув туширмаган деб ҳеч ким кафолат беролмайди.

Б.Маматов 1999 йилнинг 22 ноябр куни соат 15 лар чамасида Наманган шаҳар, Давлатобод тумани, 5^{а} кичик тумани ҳудудида пиёда кетаётганида кўнгилсиз ҳолатнинг гувоҳи бўлди. Йўлда ҳаракатланиб бораётган “ГАЗ-24” русумли автомашина бирдан тўхтади. Унинг ҳайдовчиси машинадан илдам тушиб йўлакда гандираклаб кетаётган аёл олдига борди-да, унга бир шапалоқ тушириб, машинасига ўтказиб олиб кетди.

“Пайт келди, ишлаб қол, - деди шунда Ботир ўзига-ўзи. -Эркак аёлни нега урди? Бунда бир сир бор. Нега машинасида уни мажбурлаб олиб кетди? Яхшиси машина номерини эслаб қоламан-да, вақт келганда ҳайдовчиси билан пинҳона гаплашаман. Шунча берсанг ишингни тинчитаман, акс ҳолда жиноий жавобгарликка тортаман, дейман. Ажаб эмас қўрқиб кетиб енг учидан узатса”.

Ботирнинг фикри-ёди қандай қилиб бўлса ҳам ҳайдовчини қидириб топиш, яхши гапириб, кўнмаса мажбурий равишда қўрқитиб, пулини олиш эди. Ана шу хаёллар билан 25 ноябр куни Ботир ўзининг “Жигули” автомашинасини 6-кичик туман ҳудудида бошқариб бораётиб, “Ўн бир Аҳмад” қабристони ёнида жойлашган мой алмаштириш устахонаси олдида турган ўша таниш “ГАЗ-24” русумли автомашинани кўриб қолса бўладими.

- Ие, мен қидираётган машина-ку! - севиниб кетди Ботир истаётган кишисини топганидан терисига сиғмай. - Мана энди у билан гаплашиб қўяман.

Ботир автомашина олдига келди. Қарасаки, белгиси ҳам, ранги ҳам ўша, қатъий фикрга келди Ботир. Кейин устахона ичига қараб қичқирди.

- “ГАЗ-24” кимники?

- Нима эди, эгаси мен, - дея устахонадан елкадор, бақувват бир киши чиқиб келди.

- Мен Давлатобод туман ички ишлар бўлими бошлиғи бўламан. Ҳужжатларингиз билан танишсак, - қатъий оҳангда деди Б.Маматов ўзини жиддий тутиб.

“ГАЗ-24” эгаси истеъфодаги майор олдида ўзини бироз ўнғайсиз сезиб, нима қилиб қўйдим экан, дея машинанинг техника паспорти, экологик талони, ҳайдовчилик гувоҳномаси, огоҳлантириш талони ва ишонч қоғозини унга узатди.

- Искандар Исомиддиновман денг, - сўради Маматов машина эгасига унинг ҳайдовчилик гувоҳномасига кўз ташлар экан.

- Ҳа, шундай.

Маматов автомашинанинг техник паспортини ўзида олиб қолиб, бошқа ҳужжатларни эгасига қайтариб берди.

- Нима учун сизни текшириб кўраётганимдан хабарингиз борми?- сўради Маматов машина эгасидан.

- Билмайман.

- Яқинда шундоқ кўчада бир аёлни урдингиз. Сўнг машинага босиб қаёққадир ғойиб бўлдингиз. Шу тўғрими?

Бу саволдан Искандар ўйланиб қолди. Бир дақиқадан сўнг ақл-ҳушини йиғиб олгач, саволга жавоб қилди.

- Ҳа, тўғри.

- Ҳозир ўша сиз урган аёл тан жароҳати олиб, оғир аҳволда касалхонанинг реанимация бўлимида ётибди. ИИБга ариза ёзган.

- Йўғ-е, - таажжубланди Искандар.

- Аёлни ураётганингизни ўша куни Тошкентдан келаётган етти нафар «орган ходимлари» ҳам кўришган. Улар менга сизни қамаб қўйиш тўғрисида топшириқ беришган.

- Ростданми?

- Милиция бошлиғи ёлғон гапирадими? Мен сизнинг тарафингизни олиб, “хўп” дедиму уларнинг топшириғини бажармадим. Яхшиси, бироз вақтдан сўнг 5^{а}-кичик тумандаги 46-уй олдига боринг. Ўша жойда бафуржа гаплашиб оламиз.

Орадан маълум вақт ўтгач, И.Исомиддинов 6-кичик туманда яшовчи шапалоқ еган аёлни Маматов айтган жойга ўз машинасида олиб келди.

- Мен ўша куни бир шапалоқ урган мана шу Шоҳида Усмонова бўлади, - дея у аёлни Б.Маматовга таништирди. - Билсангиз, у менинг собиқ хотиним.

Бу гапдан машинага чиқиб ўтирган Б.Маматов ноқулай аҳволга тушиб, тили сўзга келмай қолди. Искандар Б.Маматов олдида собиқ хотинидан сўради:

- Сен урганлигим ҳақида милицияга ариза ташлаганмисан?

- Ҳеч қаерга ариза ёзган эмасман.

- Реанимацияда ётдингми?

- Худо асрасин.

- Тан жароҳати олдингми?

- Кўриб турганингиздек ҳамма ерим соғ.

- Ўша куни бироз спиртли ичимлик ичиб олганинг ростми?

- Тўғри. Дугонамникида бўлган ўтиришдан келаётгандим.

- Ичганингни сезиб “кўчада бу аҳволда юрма”, деб бир шапалоқ уриб уйингга ташлаб кетганим тўғрими?

- Ҳа шундай.

Собиқ эр-хотин ўртасидаги бўлган бу савол жавобдан Б.Маматов ўзини қўярга жой тополмай, фирибгарлиги фош бўлаётганидан довдираб қолди. Шунда ҳам у бўш келмас эди.

- Яхшиси аёл кишини аралаштирмай ўзимиз гаплашайлик, - деди у Искандарга Шоҳидани тушириб юборишни буюрар экан. Шундан кейин икковлон холис гаплашишди. Мамат Исомиддиновга етти кишидан иборат «орган ходимлари»нинг ҳар бирига 5-6 мингдан, жами 50-60 минг сўм бериб, уларнинг оғзини ёпиб қўйиш лозимлигини, агар пул белгиланган жойга тезроқ олиб келинмаса қамалишини айтди ва унга автомашинанинг техника паспортини қайтариб беришдан бош тортди. Исомиддинов бу ҳақда дарров вилоят ички ишлар бошқармасини хабардор қилди. 1999 йилнинг 29 ноябр куни 5^{а}-кичик туманидаги 46-уйнинг олдида И.Исомиддиновдан Маматов 5000 сўм пулни пора сифатида олаётганида қўлга тушди.

Шундай қилиб, фуқаро Исомиддиновга ўзини туман ички ишлар бўлими бошлиғи деб таништириб қамаш билан қўрқитиб, ундан 50000 сўм пул олмоқчи бўлган Ботир Маматовнинг фирибгарлик фаолиятига чек қўйилди. У Жиноят Кодекси 168-моддасининг 1-қисмида кўрсатилган жиноятни содир этгани учун туман судининг ҳукми билан муносиб жазо олди. Қолаверса, майор унвонидан ҳам маҳрум қилинди.

Асли уйчилик бўлган Ботир фирибгарлик йўлади ўзини “ботир” қилиб кўрсатмоқчи эди. Ҳунари ўтмади. “Кўз кунда эмас кунида синади” деганларидек Ботир Маматовнинг кўзаси кунида чилпарчин бўлди. Пешонасига “фирибгар” деган тамға босилди. Уни қандай қилиб ўчира олар экан?

Ғуломжон МАҲМУДОВ,
Давлатобод тумани ИИБ тергов бўлинмаси бошлиғи, милиция капитани

Гиёҳвандлик - иллат

ҚИНҒИРЛИК ФОШ ЭТИЛДИ

Оилада фарзанд дунёга келса, ота-онанинг қувончи чексиз бўлиши табиий. Гўдакка фақат унинг волидаси, отасигина эмас, яқин ёр-биродарлари ҳам исмларнинг энг яхшисини танлашга интиладилар. Чунки фарзандга муносиб ном танлаш ота-онанинг масъулиятли бурчларидандир.

Қудрат Юсупов туғилганда ҳам оила қувончга тўлган. Уни яхши ниятлар билан Қудрат деб атай бошлаган эдилар. Бироқ... Қ.Юсупов уни умид билан вояга етказган кишиларнинг юзини ерга қаратди.

Яхшилик, меҳр-мурувват, хайр-саховат бобида эмас, асримизнинг иллати бўлган юзлаб, минглаб бегуноҳ кишиларнинг ҳаётига зомин бўлаётган гиёҳванд моддалар сотиш бобида ўз қудратини кўрсатди, эзгулик хайр-баракa келтириши, қинғир ишнинг қийиғи бир кун очилишини хаёлига келтирмади.

Қудрат Юсупов шу йил 28 март куни соат 20 ларда ўзи яшайдиган Бухоро шаҳридаги уйида фуқаро И.Аҳмедовга қонунга хилоф равишда сақлаб келаётган соф вазни 2 грамм бўлган героин гиёҳвандлик воситасини сотиб, эвазига баҳоси 40.000 сўмлик “DAEWOO” русумли видеомагнитафонни олган вақтида Бухоро шаҳар ИИБ Жиноят-қидирув бўлими тезкор вакиллари томонидан тегишлича ҳужжатлаштирилди.

Милиция ходимлари томонидан “героин” сақланган хонадон кўздан кечирилганда, хонтахта устида оқ рангли қоғозга ўралган гиёҳванд модда истеъмол қилишга мосланган ашё борлиги аниқланди. Қудрат қилмишидан пушаймонлиги, қарамоғида вояга етмаган 2 нафар фарзандлари борлигини айтиб, ялиниб-ёлворди.

Энди кеч эди. Қудратнинг бу жиноий хатти-ҳаракати суд ҳукмига ҳавола этилди. Тўқимачилик туман суди Қудрат Юсуповни Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 273-моддаси 5-қисми билан айбли деб топди. Мол-мулки мусодара қилиниб, ўн йил муддатга озодликдан маҳрум этиш тўғрисида ҳукм чиқарди.

Гиёҳвандликнинг кўнгилсиз оқибатлари, унинг инсониятга етказаётган зарари тўғрисида гапириш ортиқча. Чунки наркобизнес туфайли кимлардир бойиб кетаётгани ҳолда кимларнинг қон қақшаётганини бугун бутун дунё билади. Шунга қарамай, инсонпарварлик юзасидан прокурор кассация тартибида протест киритди. Суд ҳукмини енгиллаштирувчи томонга ўзгартириш лозимлиги қайд этилди. Тўқимачилик туман прокурори протести вилоят судида қаноатлантирилиб, жазо камайтирилди ва 8 йил қилиб белгиланди.

Иброҳим ЁРМУҲАММЕДОВ,
Тўқимачилик туман прокурори адлия маслаҳатчиси,
Мансур ХЎЖАЕВ,
Тўқимачилик туман прокурори ўринбосари.

БЕКОРЧИНИНГ БЕТИ ЙЎҚ...

Абдуазимни аслида бекорчи деб ҳам бўлмайди. Жиззах туманида туғилган, қирқни қоралаб қолган бу йигит “Бахт” ўрмон хўжалигида ишчи ҳисобланарди. Олти нафар фарзанднинг отаси. Бироқ ҳамма бало шундаки, Абдуазим жонини койитиб меҳнат қилишга ўрганмаган, оилада унинг тарбиясига жон койитадиган одам бўлмаган. Ахир, болани фақат едириб-кийдириш билан ота-она ўз бурчини ўтаган бўлмайди-да. Ўрта мактабни наридан-бери 8 синфгача бир амаллаб тугатган Абдуазим бекорчиликни ўзига касб қилиб олган эди. Оқибати шу бўлдики, ишёқмаслик, дангасалик жабрини энди фақат унинг ўзи ёки бола-чақаси эмас, отаси ҳам тортадиган бўлди. Дарҳақиқат, бошида фарзандни тўғри йўлга сола билмаган ота қачондир ўз пушти камаридан бўлган боласининг иснодига “шерик” бўлиши керак-ку. Чунки “Йўл кўрмаган йўлдан озар, кун кўрмаган кунда озар” деб бежиз айтилмаган.

Оддий ҳаётий ҳақиқат шуки, турмушда меҳнат қилмай кун кечириш, рўзғор тебратишнинг иложи йўқ. Жон койитиб, пешона терини тўкмай пул топишнинг, мол-дунё орттиришнинг бирдан-бир йўли — ўғирлик. Бу эса иснод, эл-улус олдида бориб турган шармандалик. Бироқ Абдуазим тирикчиликнинг анча қалтис, шармандали усулини танлади. Шу йилнинг 10 майга ўтар кечаси у отаси Умрзоқ Тожибоев яшайдиган уйга яширинча келиб, уй атрофида ўтлаб юрган, отасига тегишли икки ёшли танани бўйнига арқон солиб, ўмариб кетди. Бозор нархи 45000 турадиган молни пинҳона пуллаб юбориш Абдуазимга унчалик қийин бўлмади. Бели оғримаганнинг нон ейишини кўр, деганларидай у молни кўтарасига 37000 сўмга бериб юборди.

Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас. Абдуазим бу жиноятдан сўнг текинтомоқликка ружу қўйди. Энди у каттароқ ўлжани мўлжалга олиб, режа туза бошлади. Бу гал ҳам ноқобил фарзанд ўз отасининг молига кўз олайтирди. У 17 майга ўтар кечаси сой ёқасига қозиққа бойлаб қўйилган отасининг отини ўғирлаб кетди. Ҳақиқатан ҳам бу мўмайгина пул бўладиган ўлжа эди. Отнинг бозор нархи 150000 сўмга баҳоланди. Нопок режаси силлиққина амалга ошаётганидан кайфи чоғ бўлган Абдуазим отни етаклаб Дўстлик туманига равона бўлди...

Бироқ кўза кунда эмас, кунида синади, деганларидай бу сафар қинғир ишнинг қийиғи чиқиб қолди. Ўғирланган отни етаклаган Абдуазим мол бозорига етиб бормай ҳушёр милиция ходимлари томонидан қўлга олинди. От эгасига, ўғри фарзанддан олиниб, жабрдийда отага қайтарилди.

Ота барибир фарзандига қайишди. Судда Умрзоқ Тожибоев ўғлига даъвоси йўқлигини бир неча бор эътироф қилиб, унинг бу қилмишини кечиришларини ўтинди. Абдуазим эса жиноий ишга қўл уришга оиласидаги тақчиллик, рўзғори моддий жиҳатдан мушкул аҳволга тушиб қолгани мажбур этганини баҳона қилди. Боз устига, қўл урган бу қилмишларидан пушаймонлигини, олти нафар фарзанди борлигини эслатиб, бундан буён жиноятга қайта қўл урмаслигига, ҳаётда тўғри яшаб, ахлоқидаги иллатлардан қутулишга ҳаракат қилишига қайта-қайта ваъда берди.

Жиззах вилояти Зомин тумани суд мажлисида Абдуазим Тожибоев содир этган жиноят билан боғлиқ барча маълумотлар батафсил муҳокама қилинди. Бу жиноятнинг ижтимоий хавфлилиги даражаси, жиноятчининг муқаддам судланмагани, унинг чин кўнгилдан пушаймонлиги, У.Тожибоевга етказган моддий зарарнинг бир қисми қайтарилганлиги-ю, жабрланувчининг ўз ўғлига мулкий ҳамда бошқа даъвоси йўқлиги — барча-барчаси эътиборга олинди. Абдуазим Тожибоев Жиноят Кодексининг 169-моддаси билан айбли деб топилиб, 3 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Бу жиноий ишни бир қадар батафсил баён этганимизнинг боиси бор, албатта. Зеро, меҳнатсиз турмуш кишини ҳар қандай қабиҳликка дучор этиши сир эмас. А.Тожибоевнинг қилмиши айрим нопок ниятда юрганларга сабоқ бўлмоғи керак, деб ўйлаймиз. Сўзимиз охирида адолат устувор бўлган жамиятимизда ўйламай қадам босган, хатоликка йўл қўйган кимсаларга берилаётган имкониятларни ҳам таъкидлаб ўтиш жоиз. Ўзбекистон Президентининг 2000 йил 28 августдаги “Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганлигининг 9 йиллиги муносабати билан Амнистия тўғрисида”ги Фармони қўлланиб, А.Тожибоев жазони ўташдан озод қилинди. Бундай инсонпарварлик қадрини тушуниб етган, бу эзгуликнинг маънисига етган киши тез орада ҳаётда ўз йўлини топиб олиши шарт. Акс ҳолда эл-юрт олдида юзи шувут бўлиб, турли баҳоналар билан жиноятни хаспўшлаш, афсус-надоматлар чекиш фойда бермайди. Бундайлар ҳақида халқимизнинг топиб айтиб қўйган ҳикматини яна бир бор эслаб ўтиш фойдадан холи бўлмас: “Бекорчининг бети йўқ, қозон осар эти йўқ”.

Аввалбой СУЛТОНОВ,
Зомин туман судининг раиси

Ана, холос!

КИМ АЙБДОР?

Таҳририятимизга Тошкент шаҳар, Доғистон кўчасида яшовчи фуқаро П.Терлецкийдан шикоят хати келди. Унда жумладан бундай дейилади: “Шу йилнинг 6 ноябри, соат 23-30да “Ўзбекистон” метро бекати постидан менга қўнғироқ қилишиб, жияним К.Терлецкий (1983 йилда туғилган) ва унинг ўртоғи Д.Стерлигов “Буюк ипак йўли” бекатида қўлга олинганлигини ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 115-моддаси билан жавобгарликка тортилаётганлигини айтишди. Бу модда қандай жиноят учун жавобгарликни белгилашини сўраганимда қўнғироқ қилган киши безорилик, деб жавоб берди. Мен жияним ва Стерлиговнинг онасига воқеа ҳақида хабар бериб, метронинг “Ўзбекистон” бекатига келганимда вақт тунги 23^{30} дан ўтган, навбатчи хонасида бир неча нафар милиция сержантлари ва фуқаролик кийимидаги бир одам ўтирар эди. Воқеа бундай бўлган экан: жияним ўзининг ойлик йўл чиптасини метрога киришда кўрсатиб ўтиб, сўнг ўртоғига берган. Уларнинг шу хатти-ҳаракатлари учун милиция ходимлари олти соатга яқин вақт ушлаб ўтиришган. Нима учун жарима қўлланмаганлиги тўғрисидаги саволимизга милиция ходими жўяли жавоб бера олмади. Навбатчи столида ўтирган фуқаролик кийимидаги киши бу жиддий ҳуқуқбузарлик эканлиги ҳамда бундай ҳаракат учун 2500 сўм жарима ёхуд қамоқ жазоси белгиланганлигини айтди. Стерлиговнинг онаси жарима қўллашларини ёлвориб сўрай бошлади. Мен эса бундай арзимас ҳуқуқбузарлик учун ўспиринларни милицияда бунча вақт ушлаб туриш мумкин эмаслигини айтдим. Тортишувлардан сўнг соат 1-30 ларда “милицияга ҳеч қандай эътирозимиз йўқ”, деб тилхат ёзиш шарти билан йигитларни қўйворишга рози бўлишди. Биз ҳам жисмонан, ҳам руҳан чарчаганимиз учун бу шартга рози бўлдик. Милиция ходимларининг хатти-ҳаракатини қандай баҳолаш мумкин? Наҳотки, икки ўспириннинг беғараз бебошлиги асаббузарликларга, оворагарчиликларга арзиса...”

Биз шикоят хати юзасидан Тошкент шаҳар Метрополитенни қўриқлаш ички ишлар бўлимига мурожаат қилдик. Милиция майори Ғ.Насипов, катта лейтенант Б.Келдиёровлар ушбу ишга оид ҳужжатлар билан бизни таништирдилар. Ҳужжатларда қайд этилишича, ҳақиқатдан ҳам икки ўспирин шикоят хатида айтилган хатти-ҳаракат учун ушланган ва улар огоҳлантирилиб, К.Терлецкий соат 21-50 да, Д.Стерлигов эса 22-00 да қўйиб юборилган. Уларнинг чўнтагидан чиққан 1060 сўм пул, 2 та калит, ойлик йўл чиптаси қайтариб берилган.

Умуман, кейинги пайтларда айрим милиция ходимларининг ноқонуний хатти-ҳаракатлари устидан таҳририятимизга шикоятлар келиб турибди. Юқоридаги хат юзасидан эса аниқ бир нарса дейиш қийин. Агар милициядаги ҳужжатларга ишонсак, шикоятчи шундай арзимас иш учун Таҳририятга мурожаат қиладими, деган савол туғилади. Қолаверса, “милицияга ҳеч қандай эътирозимиз йўқ”, деб ёзиш шарти билан ҳуқуқбузарларнинг қўйворилиши милиция ходимларининг хатти-ҳаракатида қандайдир ноқонунийлик бўлганлигини кўрсатмайдими? Қолаверса, осойишталигимиз посбонлари чиптадан ноқонуний фойдаланганлик учун қамоқ жазоси белгиланганлигини айтиш билан нимага шаъма қилганлар?

Биз юқоридаги воқеага нисбатан тегишли идоралар мутасаддилари ўз қатъий хулосаларини берадилар деб умид қиламиз.

Қаҳрамон ҲУСАНОВ,
“Инсон ва қонун” мухбири

Ҳай, аттанг!

ЙЎЛДАГИ ҚОТИЛЛИК

Улар Тошкентдай шаҳри азимга иш қидириб келишганди. Аслида туғилиб ўсган қишлоқларида ҳам бинойидай деҳқончилик ёки чорвачилик билан шуғулланиб кун кечирсалар бўларди. Аввалига бозорларда юк тушириб, юк ортиб юришди. Топган-тутганларига кун ўтар қилиб, ичкиликка ружу қўйишди ва охир-оқибатда нафсини катта қўйиб, қотилликка қўл уришди.

Шукрулло Тошкент шаҳар мева-сабзавот бозорида Аҳад ва Сайфулло билан танишди. Кўр-кўрни қоронғуда топибди, деганлари шу бўлса керак-да. Кунларнинг бирида Шукрулло Сайфулладан анча вақт бурун берган 10000 сўм қарзини сўраб қолди. Қарз баҳонасида икки ўртоқ Қашқадарёга бориб келмоқчи бўлиб, Отчопар бозорига йўл олишди. Бу ерда улар ҳамтовоқлари Аҳадни учратиб қолдилар. Уч оғайни “ботирлар” жўнаш олдидан бир жойга тўпланиб, ўзларича режа тузишди. Тўдабоши Шукруллонинг миясидан чиққан мудҳиш фикр қолган икковига ҳам маъқул тушди. Қурол ҳам соддагина: рўмол ва бошни пачақлай оладиган тош.

Улар Отчопар бозорида учрашиб, шоҳбекатга чиқишганда қоронғу тушиб қолганди. Шу ерда турган “Жигули” машинаси эгаси Рустам Менглиевдан Китоб шаҳрига элтиб қўйишни сўради. 6000 сўмга савдолашгач, жўнаб кетишди. Аслида йигитларнинг чўнтагида ҳеч вақо йўқ эди. Сайфулла олдинги ўриндиққа, Шукрулло ва Аҳад орқа ўриндиққа ўтирди. Рустам Менглиев бошқарган автомашина тонг саҳар соат тўртларда Китоб туманининг Шўробсой сув омбори ёнига етиб келди. Шу пайт олдиндан келишувга кўра Сайфулла ҳожатга чиқмоқчи бўлиб, машинани тўхтатди. Атроф хилват ва ҳеч ким йўқ эди. Аҳад авваладан тайёрлаб қўйилган халта ичидаги тошни олиб, ҳайдовчи Рустамнинг бошига урди. Гангиб қолган ҳайдовчини Шукрулло халтада турган рўмол билан бўғди. У бўғаётган вақтда Сайфулло ҳам келиб ёрдам беради. Рустамни бўғиб ўлдиргач, уч қотил унинг жасадини юкхонага солишди. Рулга Сайфулла ўтирди, улар чекка тоғ йўллари орқали Самарқанд вилоятининг Нуробод туманига қарашли Йўрғабулоқ қишлоғига етиб келганларида, машинанинг балони ёрилиб, ёқилғиси тугаб қолди.

Шукруллони машина ёнида қолдириб, Аҳад ва Сайфулло бензин топиш ва машинани сотишга мижоз қидириб кетишди. Кутавериб тоқати тоқ бўлган Шукрулло, булар-мени алдаб кетишди, деб ўйлаб машинага ҳам қарамай, ёлғизоёқ тоғ йўллари орқали қочди. Шу ерлик ўрмон ходими Акрам Жиянов шубҳали одамлар машинада келиб, уни ташлаб аллақаёққа ғойиб бўлишгани ҳақида милицияга хабар етказди. Милиция ходимлари Акрам Жиянов ҳамроҳлигида машинани ташлаб кетганларни қидириб юрганида, Аҳад ва Сайфуллони учратиб қолишади ва улар шу заҳоти қўлга олиниб, машина текшириб кўрилганда ҳайдовчи Рустамнинг жасади юкхонадан топилди. Кейинроқ тўдабоши Шукрулло ҳам қўлга олинди. Улар қилган мудҳиш жиноятларига тўла иқрор бўлдилар.

Суд жиноятчиларга жазо тайинлашда, марҳум Рустам Менглиев бегуноҳ бўлиб, ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланиб келганлигини, иш жойидан ижобий тавсифномага эга эканлигини, тўрт нафар вояга етмаган фарзандлари етим бўлиб, оиласи боқувчисиз қолганлигини ва судланувчиларнинг ашаддий жиноий ҳаракатлари туфайли ҳаётдан барвақт кўз юмганлигини инобатга олиб, Шукрулло Бегматов ва Аҳадхон Камоловга ўлим жазоси, Сайфулло Улуғовга эса мол-мулки мусодара қилиниб, 20 йил муддатга озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқарди.

Ҳукм ўқилганига ҳам анча бўлди. Беихтиёр афсусланасан, киши. Ҳеч ким онадан жиноятчи ёки қотил бўлиб туғилмайди. Бир йўла тўртта хонадонда абадий айрилиқ ўзининг қора тўрини тортди. Шундай бўлмаслиги мумкин эди-ку! Одамлар, бир-биримиздан огоҳ бўлишни унутиб қўймаяпмизми? Айниқса, ёшлар тарбияси биз —катталар зиммасидаги энг юксак бурч эканлигини ёддан чиқаришга ҳеч қайсимизнинг ҳаққимиз йўқ.

Рустам ҚЎШОҚОВ,
Қашқадарё вилоят судининг судьяси

Ҳуқуқшунос Болбек Маматқулов кўп йиллардан бери Булунғур туманининг 1-Давлат нотариал идорасида давлат нотариуси бўлиб ишлаб келмоқда. Б.Маматқуловнинг фаол иштирокида 500 дан зиёд ҳар хил шартномалар ўз вақтида амалга оширилди.

Суратда: (чапдан) Болбек Маматқулов “Юсуф ота” фермер хўжалиги раиси Мирзааҳмад Юсупов билан ўзаро мулоқотда.

Сирдарё вилоят акциядорлик Тижорат саноат қурилиш банки жамоаси дастлаб 50 нафар мижоз билан иш бошлаган бўлса, бугунги кунга келиб, 250 нафардан зиёд мижозларга хизмат кўрсатмоқда.

Суратда: (ўнгдан) Банк ходимлари Ғайрат Ишанханов, Ғайрат Бердибеков ва тадбиркор Собир Маҳмудовлар.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган суратлар

Қилмиш - қидирмиш

Ўғри бозорда қўлга тушди

Кейинги пайтларда водийда “мол ўғриси” деган, киши энсасини қотирадиган гаплар тез-тез қулоққа чалинадиган бўлиб қолди. Вилоятлар ҳуқуқ-тартибот идоралари вакиллари бу бемаъни хатти-ҳаракатлар олдини олиш учун лозим чораларни излаяптилар. Аммо...

Яқинда Риштон туман судига худди шундай бир иш ҳавола этилган эди. Очиқ суд мажлисида Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 169-моддаси 3-қисми “а” ва “б” банди билан айбдор деб топилган Исмоилжон Мусаев ҳамда шу модданинг “б” қисми билан айбланган Замзамжон Нақибовларнинг жиноий ишини кўриб чиқдик.

Айбланувчилардан бири энди 35, иккинчиси эса 33 баҳорни қаршилаган, тоғни урса талқон қиладиган қирчиллама йигитларнинг қилмишлари “садқаи йигит” иборасига шундоққина мос тушади. И.Мусаев оилали йигит. Тўрт нафар фарзанднинг отаси. Ақл-ҳушини йиғиб олишга аллақачон фурсат етган бўлса-да, ҳамон ҳаёт йўлида адашиб юрибди. У Риштон жамоа хўжалигининг Абдулабиён участкасида яхшигина ишлаб юрарди. Топиш-тутиши ҳам ёмон эмасди. Нимагадир ақли озиб, издан чиқди. Бундан олти йил олдин ўғирлик қилиб судланган эди. Жазони ўташ муассасасида ёмонлик яхшиликка олиб бормаслигини тушунган бўлса ҳам тавбасига таянмаган экан.

Жиноятни очиш бўйича олиб борилган ишлар хулосаси ва жабрланувчи-ю гувоҳларнинг кўрсатма беришларича, у ҳамқишлоғи З.Нақибовни йўлдан урради.

- Бир хонадонда яхшигина пул бўладиган молни кўз остимга олиб қўйганман. Йўқ демасанг, эртага кечаси уни олиб чиқиб, бозорга олиб бориб пуллаймиз. Қарабсанки, чўнтак тўла пул. 2-3 ой кайфу сафо қиламиз. Келишдикми? - дейди муғомбирона кўзини қисиб. Кутилмаганда бу гапни эшитган Замзамжон ўйланиб қолади:

- Қандай бўларкин, оқибати яхши бўлмаса-чи? - дейди каловланиб.

- “Жондан кечмасанг, жонона қайда?” дейдилар. Хўш, тайёрланавер, - дейди у ортиқча гап-сўзга ўрин қолдирмайдиган оҳангда.

Хуллас, икковлашиб кечаси соат 2 ларда Навоий кўча, 108-уйда яшовчи Абдуваҳоб Сиддиқовнинг ҳовлисига киришади. Исмоилжон молхонага ўтиб, ола рангли катта ғунажиннинг арқонини ечиб, кўчага етаклаб чиқади. Замзамжонга уни ушлаб туришни буюриб, ўзи яна ичкарига кириб, иккинчи ғунажинни ҳам етаклаб чиқади.

- Энди фурсатни ўтказмайлик. Иссиғида икковини бозорга ҳайдаймиз, - деди Исмоилжон.

- Қаерга?

- Ўзимизнинг Риштон бозорига борсак, биттаяримта таниб қолиши мумкин. Яхшиси, Боғдод мол бозорига элтамиз.

Ўғрилар кечаси молларни қўшни Боғдод тумани мол бозорига ҳайдаб боришди. Ғунажинлар анча етилиб, балиқдай бир текис семирган эмасми, бир дамда атрофни харидорлар ўраб олишди. Қассоблар “сўйишга боқилганга ўхшайди” деса, бошқа бири “бўғоз бўлса керак” дейди. “Ғунажинларингиз бўғозми, ё сўйишга боққанмисизлар?” деб сўради харидорлардан бири. Икки ўғри нима дейишни билмай, бир-бирига қарашди. Сотувчилардан шубҳа қилган харидорлар дарров туман ички ишлар бўлимининг шу ердаги нозирига хабар берадилар...

Шу куни тонг саҳарда яқиндагина 110 минг сўмга сотиб олган молларига ем бериш учун молхонага кирган Сиддиқовнинг ранги ўчиб, дарров Риштон тумани ИИБга хабар берган эди. Бўлимдаги тезкор ходимларнинг сўровига Боғдод туманидан “Моллар ҳам, ўғрилар ҳам шу ерда” деган жавоб олинади. Шу куни моллар эгасига қайтарилади.

Суд мажлиси бу ишни кўриб чиқиб, аввал ҳам ўғирлик қилиб тавбасига таянмаган И.Мусаевни 7 йилга, З.Нақибовни 5 йилга озодликдан маҳрум қилди.

Зокиржон ҲОТАМОВ,
Риштон туман судининг судьяси

КОНСТИТУЦИЯ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

Шу сонга хабар

Конституция инсон ҳуқуқлари ҳимоясининг кафолатидир. Фуқаролар Конституцияни қанчалик яхши билсалар, инсон ҳуқуқларини ҳам шунчалик чуқур англайдилар. Бу борада турли тадбирларнинг аҳамияти катта. Оҳангарон шаҳридаги Маиший хизмат кўрсатиш коллежида 6 декабр куни ўтказилган давра суҳбати ҳам Конституция ва инсон ҳуқуқларига бағишланди.

Уни Тошкент вилояти Адлия бошқармаси Республика Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Маркази ҳамда вилоят Маънавият ва маърифат жамоатчилик маркази билан ҳамкорликда уюштирди.

Анжуманда Ҳуқуқий тарғибот Маркази бош маслаҳатчиси Марат Ғуломов, вилоят адлия бошқармаси бўлим бошлиғи Дилшод Тожибоев, вилоят Маънавият ва маърифат жамоатчилик маркази раҳбари Абдуҳошим Йўлдошевлар долзарб мавзуларда маърузалар қилишиб, йиғилиш иштирокчилари томонидан берилган барча саволларга назарий ва амалий мисоллар билан жавоб бердилар. Шунингдек, тадбирда коллеж талабалари ҳуқуқий мавзудаги саҳна кўринишларини ижро этиб, мустақиллигимизнинг рамзларидан бири бўлмиш Конституциямиз ҳақидаги билимларини намойиш этдилар.

Давра суҳбатида шаҳар ҳокимлиги ва шаҳар суди вакиллари ҳам иштирок этдилар.

Ўз мухбиримиз

Огоҳлик

ҒУЗОРДА БИР МАҲАЛЛА БОР

Айни кунларда ҳамма жойда обуна мавсуми. Биз ҳам хизмат тақозоси билан Ғузорда бўлганимизда туман ҳокимининг ўринбосари Абдирайим Абдуллаев "Инсон ва қонун" газетасини доимо ўқиб, тарғиб-ташвиқ қилиб юрадиган бир инсон ҳақида гапириб қолди. У бошчилик қиладиган маҳалла тумандаги энг ибратли, ишлари батартиб, яхши тадбирларга бош-қош экан.

Туман марказидаги Собир Раҳимов номидаги маҳалла фуқаролар йиғини идораси қўшқаватли, ёнида биринчи ўзбек генерали Собир Раҳимов бюсти ўрнатилган, Хотира майдони яратилган... Кўнглимиздан: қанийди ҳамма маҳаллаларнинг идоралари ҳам шундай фусункор бўлса, деган ўй кечди беихтиёр. Маҳалла оқсоқоли Эгамберди Ҳамроев хонасидан мамнун бўлиб чиқаётган аёллар билан саломлашиб, хонага бош суқдик. Бизни газетадан эканлигимизни билиб, "Ҳаёт ва қонун" журнали ва "Инсон ва қонун" газетасида босилаётган мақолалар мазмуни ҳақида гапириб қолди. У мазкур нашрларга ҳар йили обуна бўлишини, ҳар бир сонини қолдирмай ўқиб боришини айтиб, "Бўлай десанг ҳаётдан мамнун, ҳамроҳ бўлсин "Инсон ва қонун" деган чиройли шиоримизни эслади.

- Биласизми, - дейди Эгамберди ака, - фуқароларимиз ҳали қонунларимизни яхши билишмайди. Оқибатда баъзан оддий ҳақиқатни ҳам англаб етиш қийин кечади. Кўпинча уларга "Инсон ва қонун"ни ўқиб бераман. Бу газетага обуна бўлсангизлар адашмайсиз, деб уқтираман. Газетанинг таъсири катта бўлаяпти. Ариза-шикоятларни жойида ҳал қилаяпмиз. Ишонсангиз, мана шу Хотира майдонини ҳашар йўли билан тикладик.

Эгамберди ака дангал, чўрткесар одам. Гапимиз огоҳлик ҳақидаги мулоҳазаларга бурилганда у киши бир воқеани айтиб қолди. Бундан икки ойча аввал йиғилишлардан бирида раҳбарлардан кимдир сизнинг маҳаллангизда ҳам тўрт-бешта "хаёли бузуқ" ёшлар бор, деб қолади. Эгамберди ака бирдан тутақиб кетиб, агар Собир Раҳимов номидаги маҳалладан шундай авбошлар чиқадиган бўлса, аввало, ўзим уларни бир ёқли қиламан, бир ёқли қилолмасам, шартта ариза бериб бўшаб кетаман, дейди. Таваккал билан айтилган гап учун ўша раҳбарнинг ўзи изза бўлади.

- Огоҳлик давр талаби, - дейди Эгамберди ака, - маҳалламизнинг ҳар бир катта-ю кичик фуқаросига бу ҳақда мунтазам тушунтиришдан сира чарчамаймиз. Тинчлик, осойишталикнинг қадри ҳар нарсадан устун. Маҳалламизда 2783 нафар аҳоли истиқомат қилади. Кўчаларнинг ҳар бирида кўчабошилар сайланган. Маҳалла фаолларимиз, участка вакили ички хизмат капитани Собир Бўриев ва посбонларимизнинг фидойи меҳнатлари эвазига ҳамиша осойишталик ҳукмрон. Маҳалламиз ҳудудидаги 34-сонли мактабда, Азиз Сайдалиев номидаги физика-математика лицейида, иқтисод коллежида ўқувчи ёшлар билан маҳалла фахрийлари ҳамда ҳуқуқ посбонлари ўртасида мунтазам учрашув ва мулоқотлар ўтказилиб келинаётир. Ватан маҳалладан бошланади, деб бежиз айтилмаган. Ватанни асрамоқ бахти эса имон қадар юксак. Уни ардоқлашга бел боғлаганларнинг боши тошдан бўлсин!

Биз ҳам Эгамберди акага тилакдош бўлиб, эл-юрт хизмати йўлида топган тож-тахтингиз муборак бўлсин, деймиз.

Ғози РАҲМОНОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ШИФОКОРГА ЗУҒУМ ҚИЛИНМАГАН

Жавоб

«Инсон ва қонун» газетасининг 2000 йил 28 ноябрда чоп этилган «Ишончсизлик юзага келса...» сарлавҳали мактубга жавоб сифатида Тошкент шаҳар Бинолардан фойдаланиш департаменти томонидан Сизга 30 ноябр 2000 йилда топширган раддияга такроран мурожаат этамиз.

Тошкент шаҳар Бинолардан фойдаланиш департаменти раҳбарияти «ТИБ БАХМИН» хусусий клиникаси фаолиятини илгари силжиши учун ўзининг барча имкониятларини, шу жумладан, хусусий клиникага бошқа манзилдан жой топиб бериш ва Г.Мавлонова кўчасида ижарага олган бинода амалга оширилган таъмирлаш харажатларини у ерга келажакда жойлашувчи ижарачилар томонидан тўланишига ёрдам берищ ёки Юнусобод туман Ягона буюртмачи хизматини юқори қаватга кўчириш масаласини кўриб чиқмоқда.

«ТИБ БАХМИН» хусусий клиникаси раҳбари «Инсон ва қонун» газетасига ёзган мактубида келтирилган далилларни тўла таҳлил қилиб, департаментнинг Юнусобод туман бўлими бошлиғи Р.Шариповни ўз фаолиятида йўл қўйган хатолари учун эгаллаб турган лавозимидан озод этди.

Лекин «ТИБ БАХМИН» хусусий клиникаси раҳбари Х.Жумабоев томонидан ижара объектида таъмирлаш ишлари олиб борилганлигини ҳисобга олиб, департамент томонидан йиллик ижара тўлови Тошкент шаҳар ҳокимининг 1999 йил 30 декабрдаги 761-сонли қарорига асосан 4 баробар камайтириб берилган эди. Г.Мавлонов кўчасидаги 1-а уй биноси шаҳарнинг марказий қисмида жойлашганлиги сабабли унинг тасарруф имкониятларини яхшилаш ва ундан самарали фойдаланиш мақсадида 2000 йил январдан бошлаб бинони ижара, эксплуатация ва коммунал хизматларининг миқдорлари оширилганлиги, «ТИБ БАХМИН» хусусий фирмаси томонидан ҳозирги кунгача ижара тўлови ҳали тўланмаганлигини маълум қиламиз. Бинонинг 3 қават кириш қисми ярмига Ягона буюртмачи хизматини жойлаштириш тўғрисида Юнусобод туман ҳокимининг талаби, туман бўлимининг собиқ бошлиғи Рустам Шарипов томонидан шу бўш майдон хусусида берган хулосаси сабабли у ерга ЯБХни жойлаштириш тўғрисида Тошкент шаҳар ҳокимининг қарори чиқарилган. Лекин Х.Жумабоевга Тошкент шаҳар бинолардан фойдаланиш департаменти томонидан клиника олдига жойлаштирилган янги ташкилот орқали ўтишга «буйруқ» берилмаганлиги ва бу сўз нотўғри талқин қилинганлиги, шифокорга биз томондан ҳеч қандай зуғум ўтказилмаганлиги ва у алданмаганлигини зудлик билан кўриб чиқишингизни ва бу ҳақда рўзноманинг кейинги сонида нашр этишингизни талаб қиламиз.

Т.МИРҲИДОЯТОВ,
Тошкент шаҳар бинолардан фойдаланиш департаменти бошлиғи

ТАҲРИРИЯТДАН:

Аввало, газетамизда «Ишончсизлик юзага келса...» сарлавҳали шикоят хати чоп этилганидан сўнг ўтган қисқа вақт ичида Тошкент шаҳар Бинолардан фойдаланиш департаменти томонидан таҳририятимизга икки бора жавоб йўлланганлигини мамнуният билан қайд этамиз. Қанийди, уларнинг муносабатдаги бундай тезкорлиги бошқаларга ҳам ибрат бўлса! Жумладан, Юнусобод тумани ҳокимлигидаги мутасадди жанобларга ҳам...

Хуллас, газетада босилган хатда тадбиркор шифокор, тиббиёт фанлари доктори, Россия ҳамда Халқаро пластик ва эстетик жарроҳлар жамиятининг ҳақиқий аъзоси Худойберган Жумабоевнинг нафақат мамлакатимизда, балки Ўрта Осиёда ягона бўлмиш хусусий клиникасини очиш йўлида чеккан заҳматлари, сунъий тўсиқлар ҳақида сўз юритилган эди. Гувоҳ бўлганингиздек, юқоридаги жавобда шаҳар департаменти томонидан тадбиркор шифокорга ҳеч қандай «зуғум» бўлмаганлиги баён этилган. Бироқ асосий масала — муаммонинг ечими ҳақида муайян бир фикр йўқ. Хайрли, савоб ишга бел боғлаган юртдошимиз турфа идоралар эшиги олдида ҳануз сарсон-саргардон.

Жавобда юзага келган ноxуш вазиятда департаментнинг «ҳисса»си унчалик катта эмаслиги таъкидланган. Уни қайта-қайта ўқиб, муаммонинг ижобий ечимидан манфаатдор бўлмаган яна бошқа кучлар ҳам бордек таассурот уйғонади кишида. Шу боис биз яқин орада бу мавзуга яна қайтамиз ва сизга батафсил маълумот берамиз, азиз муштарий!

Обуна-2001

Бўлай десанг ҳар доим мамнун, ҳамроҳ бўлсин "Инсон ва қонун"!

Ҳар қадамингизда қонунга, ҳуқуқий муаммога дуч келганингизда Сизга яқин ёрдамчи, маслаҳатчи газета - "Инсон ва қонун"дир.

Унга барча алоқа бўлимлари ва шахобчаларида обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичи: якка обуначилар учун -137, ташкилотлар учун -138.

ҲАЁТда ҚОНУН ҳимоя бўлсин десангиз...

Ҳуқуқий онг ва маданиятингиз шаклланишида энг яқин дўстингиз "Ҳаёт ва қонун" юридик журналига 2001 йил учун обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичи: якка обуначилар учун - 902 ташкилотлар учун - 903

Истиқлол шарофати

НУРЛИ КУНЛАР

50-йилларда Абдуқодир сингари «деҳқончиликнинг илмини ўрганаман, қишлоқ хўжалигининг етук мутахассиси бўламан» дея ёнадиган йигитлар оз эди. Шу сабабли ўқишга киришда ҳам, тугатишда ҳам муваффақият қозонди. Илмга чанқоқлиги, соҳага бўлган қизиқиши устозларининг эътиборидан четда қолмади: уни институтда олиб қолишди.

Илмий изланишларга шўнғиб кетган ёш мутахассисга отасининг ўлими қаттиқ таъсир қилди. Унга ота изидан бориб, деҳқончилик билан шуғулланса, падарибузруквор руҳи кўпроқ шод бўладигандек туюлаверди. У тўғри Миразиз Рўзматовнинг олдига келди. Машҳур деҳқондан маслаҳат, ёрдам сўради. У кишининг тавсияси билан собиқ Гулистон колхозида иқтисодчи сифатида иш бошлади. Кейин эса уни Ўртасарой колхозига бош агроном қилиб ўтказишди. Бу ерларда ишлаб юриб ҳам у келажаги бор, умидли мутахассис сифатида танилди. Ниҳоят, 1974 йили тумандаги энг йирик хўжаликлардан бири бўлган собиқ Карл Маркс колхозига раис этиб сайланди.

Ўша пайтда бу хўжалик йирик жамоа бўлиб, унинг 1600 гектар пахта майдони, 1000 гектар шоли ери, 100 гектар канопзори, шунингдек, 1000 бош қорамоли, 800 бошдан ортиқ қўй-қўзиси, 700 бош паррандаси ва 200 бош оти бор эди. У хўжаликка 12 йил раҳбарлик қилди. Бу йиллар давомида хўжалик иқтисодий жиҳатдан янада ривожланди. Аҳоли пунктлари тоза ичимлик суви билан таъминланди. Йўллар, кўчалар асфальтланди. Барча хонадонлар тўла газлаштирилди. Чорва фермаси Ўрта Чирчиқ туманидагина эмас, Тошкент вилоятида ҳам энг намунали фермага айлантирилди.

Лекин мана шундай шиддат билан ишлаётган раиснинг «оёғига болта уришди». Арзимаган сабаб — «ғўзага мол тушиб кетди» баҳонаси билан ишдан четлатишди. Аммо бу ҳам ҳалво экан. Бирдан «пахта иши» деган гаплар қўзғалди.

Бошқа қатор хўжаликлар раҳбарлари қатори Қорасув колхози собиқ раиси А.Мелиевга ҳам «пахтани қўшиб ёзиш» айби қўйилаётган эди. Аслида ҳам қўшиб ёзиш бўлган, у «юқори»нинг кўрсатмаси билан бажарилган, кўрсатмада ҳатто қайси хўжалик қанчадан қўшиб ёзиши кераклиги ҳам уқтирилган эди. «Сурди-сурди»га келганда эса асосий айбдорлар четда қолиб, хўжалик раҳбарлари, бригада бошлиқлари ва пахта қабул қилиш пункти мутасаддилари айбдор бўлиб қолдилар. Бошқалар қатори собиқ раис Абдуқодир Мелиев ҳам терговга чақирилди.

1985 йилнинг 10 октябри. Қораев номли колхознинг фермаси олдида қатор қурилган чорвадорлар уйларининг биринчиси рўпарасига «УАЗ» машинаси келиб тўхтади. Ундан уч киши тушди-да, уй томонга тез-тез юриб кела бошлади. Улар дарвозадан ичкари кирган заҳоти дарвоза ва унинг эшигини ичкаридан маҳкам ёпиб, қулфлаб қўйишди.

Бир ярим ёшли болани аравачага солиб, ҳовлига чиққан уй бекаси турган жойида қотиб қолди. «Чақирилмаган меҳмонлар» ўзларини Ўзбекистонда пахта иши билан шуғулланаётган Гдлян гуруҳидан дея таниттгач, собиқ раиснинг уйини тинтув қилиш учун келганликларини маълум қилишди. Улар ҳали хусусийлаштириб ҳам олинмаган, оддийгина чорвадор уйидан тиллолар, пачка-пачка пуллар топиш илинжида келган эдилар. Ўша пайтларда собиқ иттифоқ пойтахти Москвадан — марказдан чиқадиган газета-журналлар гўёки ўзбек пахтакорлари уйларидан топилаётган тиллолар, сон-саноқсиз бойликлару тахлам-тахлам пуллар ҳақида ваҳимали, аслида эса ўша шафқатсиз терговчиларнинг уйдирмалари бўлган гапларни кўпиртириб ёзишар, жаҳонга жар солишарди.

Гдлянчилар бирпасда уйнинг ҳамма жойини остин-устун қилиб ташлашди. Бир сандиқнинг бурчагидан латтага ўроғлиқ қоғозлар чиқиб қолганда гдлянчиларнинг кўзлари чақнаб кетди. «Мана ўша пуллар» деб ўйлашди улар. Аммо улар оила аъзоларининг авайлаб сақланаётган суратлари бўлиб чиққач, ҳафсалалари пир бўлди.

Энди тинтув навбати ҳовлига ўтди. Уларнинг назарида қаердадир тилла кўмилган бўлиши керак эди. Ҳатто ҳожатхона кавланганда чиқариб ташланган тупроқ уюмига ҳам суқланиб қарашди. Уй бекаси Ойша опага «Сен шу ерни кавлайсан!» дея буйруқ қилди катта лейтенант Юрий Мишкин. Бека ғазаб билан: «Керак бўлса, ўзинг кавла!» -деди. Шунда лейтенант унга гўдагини болалар уйига топшириб, ўзини эрининг ёнига олиб бориб қамаб қўйишини айтиб, бақира бошлади. Ойша опа шунда: «Ўзбекистон —бизнинг Ватанимиз! Сен нега менга хўжайинчилик қиласан!» деди алам билан. Лейтенантни бу гаплар баттар тутатиб юборди. У ҳали «кўрсатиб қўйишини» айтиб, қизариб-бўзариб чиқиб кетди.

Мана, менинг қўлимда ўша мудҳиш воқеанинг гувоҳи — ўтказилган тинтув баённомаси. Унда нақ икки соат давом этган тинтув натижасида топиладиган нарсалар рўйхати ёзиладиган жойга катта қилиб «Ҳеч нарса топилмади ва олинмади» деб ёзиб қўйилган.

Аслида ҳам ҳали ўзига шахсий уй-жой қуришни ўйлаб ҳам кўрмаган, кечаси-ю, кундузи хўжалик ишида, одамлар ташвишида югуриб-елиб юрадиган фидойи инсоннинг уйида (бу уй ҳам хўжаликники бўлиб, Абдуқодир ака қамалиб кетганидан 3 йил кейин хўжалик аъзоларининг умумий йиғилиш қарори билан хусусийлаштириб берилган эди) бир бош бузоқ ва битта эскироқ телевизоридан бошқа ҳеч вақоси йўқ эди.

Ниҳоят узоқ чўзилган тергов ва текширувлар охирига етди. Бошқалар қатори собиқ раис Абдуқодир Мелиевга ҳам катта ҳажмдаги пахтани қўшиб ёзганлик айби қўйилиб, 10 йилга озодликдан маҳрум этиш ҳақида суд ҳукми эълон қилинди.

Айбсиз айбдор бўлган маҳбусларни соқчилар назоратида махсус машиналарда темир йўл станцияси томон олиб кетишди. У ерда эса уларни махсус вагон кутиб турарди. Маҳбусларни машинадан тўғри вагонга чиқаришди. Оила аъзолари, ёр-биродарлари билан хайрлашишга ҳам имкон беришмади. Қўлига кишан урилган Абдуқодир ака томон «Ада, адажон» деб югурган 4 ёшли Эркинни бир соқчи автоматнинг қўндоғи билан силтаб ташлади.

- Ўшанда бизни ёмон таҳқирлашган эди, - деб эслайди Абдуқодир ака кўзда ёш билан.

Маҳбусларни ташийдиган «Қора қарға» деб ном олган машинага бизни худди ўтин ортгандек ортишди. 10-15 киши ўрнига нақ 37 кишини зўрлаб, мажбурлаб сиқиштиришди. Салгина бўшлиқ бўлиб қолса, тинмай сўкинаётган дағал, қўпол соқчилар ўрнини итлар эгаллар, улар эшикка яқин турган кишиларга ташланиб талар, бечора маҳбусларнинг итдан қочиб, бир-бирининг пинжига биқиниб олишдан бошқа иложи йўқ эди. Охирида чиққан маҳбусларни соқчилар оёқлари билан тепиб, ниқтаб, эшикни куч билан зичлаб ёпишди.

Аччиқ қисматлари бир бўлган бу инсонларнинг ўша куни гўё жисмлари ҳам бир-бири билан туташиб, бирикиб кетгандек бўлди.

- Шу куни шеригимиз, собиқ Куйбишев колхозининг раиси Абдуҳошим Мадалиевдан айрилиб қолишимизга сал қолди, - дедилар Абдуқодир ака. - Ҳаво етишмаслиги сабабли у кишининг аҳволи оғирлашиб қолган эди.

Манзилга етиб боришганда эса маҳбусларнинг кийим-бошлари азбарои терлашганидан шалаббо бўлиб кетган, оёқ кийимлари эса худди кўлмакдан кечиб ўтилган сингари лиқ тўла сув эди. Бу таҳқирланиш, хору зорлик қамоқ жазосининг бошланиши, олдинда эса бутун умрни қора этиб, ҳеч қачон тугамайдигандек ваҳимали туюлган ўн йиллик муддат турарди.

Қамоқ муддатининг бешинчи йили эди. Турма бошлиғи уни ҳузурига чақириб, озроқ ароқ қуйиб узатди ва «Қани ол-чи, Мелиев» дея илтифот қилди. Абдуқодир ака ҳамон ҳайрон, бу кеч келганимга бир ҳунар кўрсатмоқчимикин, деган ўй-хаёлдан қутулолмасди. Маҳбуснинг ҳолатини кўрган бошлиқ яна жилмайди.

- Энди уйингга кетасан, Мелиев. Сени Ислом Каримов озод қилди, - деди. Абдуқодир ака нима гаплигини англай олмай қолди. Қоронғудан бирдан ёруғликка чиқиб, кўзи дабдурустдан ҳеч нарсани кўролмай қолган кишидек шуури нима ҳақда гап кетаётганини сира идрок этолмасди.

Бошлиқ унга Ўзбекистон раҳбари пахта иши билан ноҳақ айбланиб қамалганларни озод этганлиги, адолатнинг қарор топтирганини тушунтирди.

***

У ўз уйига кириб келганида вақт тун ярим бўлган, ҳамма ширин уйқуда эди.

- Наҳотки, мен озод қушман! - Абдуқодир ака шундай дея уйга отилиб кирди. - Наҳотки, мен озод қушман! Мен озод қушман!

Ўша куни бу калом бағри тўлган бу хонадонда эрталабгача қайта-қайта янграйверди.

Абдуқодир аканинг файзли хонадонида узуми шиғил ҳосил қилган ток сўрининг қуюқ соясида у киши билан суҳбат қураяпмиз. Ўша машъум дамлар таъсирида бундан 4-5 йил илгари инсульт бўлиб, бир қўл, бир оёғи ишламай қолган қаҳрамонимиз энди анча соғайиб қолган, ҳозир кайфияти ҳам анча чоғ эди.

- Мана, ука, мустақил бўлганимизга ҳам ўнинчи йил кетаяпти, - дейдилар у киши тўлқинланиб. - Биз кўрган кунлар, ноҳақ юритилган азоблар ўтиб кетди. Бахтимизга мустақиллик бўлди, истиқлол бўлди. Агар ана шу ўзгаришлар бўлмаганида мен ҳали қамоқда умримнинг яна 5-6 йилини ўтказардим. Истиқлол бўлганлиги, давлатимиз раҳбарлигига Ислом Каримовдек мард, адолатпарвар инсоннинг келганлиги менинг, мен сингари минг-минглаб инсонларнинг, халқимизнинг бахти, десам асло муболаға бўлмас.

Бу йил 5 гектар ердаги ғаллани ижарага олиб, мўл ҳосил етиштирдик. Оилавий ижара асосида меҳнат қилиб, ҳар гектар ердан 54 центнердан ҳосил олдик. Ўзимизга 8 тонна дон қолди. Омборлар донга тўла. Боғларимизда, мана кўриб турибсиз, мевалар ғарқ пишиб ётибди, - шундай дея Абдуқодир ака ўзлари парвариш қилган боғ томон ишора қиладилар. - Ҳамма нарса етарли. Энг муҳими, тинч-хотиржаммиз. Бундан ортиқ нима керак инсонга?

Дарҳақиқат инсонга тинчлигу фаровонликдан бошқа яна қандай неъмат керак аслида. Ҳа, бу азиз неъматлардан улуғ нарса йўқ дунёда. Бу лазиз неъматлар эса мустақиллик деб аталган илдизи бақувват дарахтнинг меваларидир.

Маъмур БОЗОР АЛИ,
журналист

Сирли мактуб...

Бизнинг мусоҳаба

ОЙДАГИ ДОҒЛАР

Шарқда азалдан аёллар ўзининг ибоси, назокати билан ажралиб турган. Афсуслар бўлсинки, ҳаётимизда ана шундай шарқона гўзал фазилатларга эга бўлган аёлларимиз шаънига доғ тушириб, жиноят кўчасига кираётган хотин-қизлар ҳам пайдо бўлмоқдаки, улар гўё ойдаги доғга ўхшайди. Арнасой туман прокурори Баҳодир ЭРГАШЕВ билан суҳбатимиз ана шу мавзуда бўлди.

- Баҳодир ака, аёл нима учун жиноятга қўл уради?

- Бу саволнинг кун тартибига қўйилишининг ўзи кишини ўйлантиради. Мен прокурор сифатида кўп бор ана шу саволни ўзимга бериб кўраман. Назаримда, бунга кўпроқ биз эркаклар айбдормиз. Чунки ўзбек хонадонида отанинг ўрни катта. Эркак оилада ҳақиқий ота бўлса, она унинг измида юрса, бундай оилада вояга етган қиз бола иболи ва иффатли бўлиб вояга етади. Афсуски, кейинги пайтларда айрим оилаларимизда отанинг ўрни пасайиши оқибатида хотин-қизлар ўртасида жиноятчилик ортмоқда. Сир эмас, тарбиянинг илк сабоқларини бола ўз оиласидан олади. Қуш уясида кўрганини қилади деганларидек, қизларимизнинг ахлоқли бўлишида оиланинг ўрни беқиёс.

Туманимиз хотин-қизлари ўртасидаги жиноятчиликнинг таҳлилига келадиган бўлсак, улар томонидан 7 та жиноят содир қилинган. Энг ачинарлиси, аёлларимиз томонидан тан жароҳати етказиш, харидорларни алдаш, ўғирлик каби жиноятларга қўл урилмоқда.

- Жиноятчиликнинг туб сабаблари нимада?

- Кўпгина аёллар билан суҳбатлашганда улар жиноятчиликни турли сабабларга боғлашга ҳаракат қилишади. Оиладаги арзимас гап-сўзлар ҳам баъзан катта жанжалларга сабаб бўлмоқда. Бунда фуқаролар йиғинларининг ва хотин-қизлар кенгашларининг ҳам айблари бор, деб ўйлайман.

Туманимиз фуқароси М.Абдураупова келини Н.Ҳожиметова билан жанжаллашиб қолиши оқибатида қайнона келинга енгил тан жароҳати етказган. Арзимас жанжални достон қилиш керакми, дейдиганлар ҳам топилади. Аслида кўпгина фожиалар арзимас нарсалардан келиб чиқади. Қайнона ва келин ўртасидаги носоғлом муносабат оиланинг бошқа аъзоларига, болалар тарбиясига салбий таъсири шубҳасиз. Шуни назарда тутсак, оилавий низолар арзимас эмаслигига ишонч ҳосил қиламиз. Мана, бир мисол. Ҳалима Юлдашева яхши умид билан 1995 йили Баҳриддин Юлдашевга турмушга чиққан эди. Ҳалимани қайнонаси ва турмуш ўртоғи доимий равишда уриб, ҳақоратлаб келишган. Хўрликларга чидай олмаган Ҳалима ўз жонига қасд қилиб, туман касалхонасида ҳаётдан кўз юмди.

- Аёл ҳаётда кимгадир суяниб яшашни истайди. У табиатан шундай яралган. Аммо оилавий келишмовчиликлар кучайса, эр-хотин бир-бирининг душманига айланади. Тўғрими?

- Ҳамма даврда ҳам эр-хотин оилада "қўш ҳўкиз" бўлиб рўзғорини юргизиши лозим. Бироқ, жамиятимизда хотинининг меҳнати ҳисобига яшовчи эркаклар ҳам пайдо бўлмоқда. Оғир юкларни кўтарган аёлларимиз бозорма-бозор юриб, савдо-сотиқ билан шуғулланишмоқда. Оқибатда фарзандлар тарбияси иккинчи даражали ишга айланиб қолмоқда. Тарбиясиз болалар эса турли оқимлар таъсирига тушиб, жиноят кўчасига кириб қолмоқда.

Туманимизнинг Ғолиблар қўрғонида бир фожиа юз берди. Оила бошлиғи Давлат Эрматов одатдагидай уйига ароқ олиб келиб ичаётганда турмуш ўртоғи Солиҳа Равшанова: "Сиз бу ҳолда ичаверсангиз, болаларнинг тақдири нима кечади?" деб ичишни бас қилишини илтимос қилади. Аммо эрининг бу йўлдан қайтмаслигини билган Солиҳа жаҳл билан ўз жонига қасд қилади. Оқибатда гулдай оила барбод бўлди. Бегуноҳ болалар тирик етимга айланишди.

- Хотин-қизларни иш билан таъминлашда туман ҳокимлигининг, туман прокуратурасининг таъсири қандай?

- Туманимизда прокуратуранинг бевосита аралашувидан сўнг аёлларни ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш борасида анчагина ишлар амалга оширилди. Аёллар ҳуқуқий маданиятини юксалтириш борасида туманимиздаги ҳуқуқни муфоҳаза этувчи идоралар билан ҳамкорликда қишлоқ фуқаро йиғинларида мунтазам учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказиб келинмоқда.

Ишсиз аёлларни иш билан таъминлаш борасида, айтиш жоизки, ўтган йили 268 нафар аёл туман меҳнат бўлимига иш сўраб мурожаат қилган. Шундан 143 нафари иш билан таъминланган. 72 нафар хотин-қизга ишсизлик мақоми берилган. Жорий йили 20 нафар хотин-қизлар қайта ўқишга юборилди. 27 нафарига эса ишсизлик нафақаси тайинланган. Умуман, бу борадаги ишларимиз кўнгилдагидек, деб айта оламиз. Аммо туманимизда ҳали амалга оширилиши лозим бўлган ишлар анчагина.

Ўзбек аёллари азалдан иболи ва назокатли бўлишган. Шоир айтганидай, "Ойданда гўзал, кунданда гўзал" аёлларимизнинг чеҳрасидан табассум аримаслигини истаймиз. Барча аёлларимиз оиласининг бахти, юртимиз бахтига доим омон бўлишсин.

Суҳбатдош: Собиржон ЭРГАШЕВ, "Инсон ва қонун" махсус мухбири

МУАССИС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Эркин ҚУДРАТОВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Аслиддин БОЛИЕВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Шуҳрат РЎЗИНАЗАРОВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-945 Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: А. ОТАБОЕВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: М.БЕРЕЗИКОВ
Компьютерда матн терувчи: М. ДЎСТОВА

700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси 5.
Тел: 133-24-41
132-14-18
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.

МАНЗИЛИМИЗ